

Referat fra møte nr 1/2019 i Avlsrådet for sau

Tid: Fredag 15. mars 2019 kl 08:00 - 16:30

Sted: Garder Kurs- og Konferansesenter

Deltakerlista

Navn	Funksjon/region/organisasjon
Avlsrådet for sau	
Sven Reiersen	Leder i Avlsrådet
Torill Undheim	Styret i NSG
Stein Bentstuen	Region Øst
Knut Sørbøl	Region Sør-Øst
Per Johan Lyse	Region Sør-Vest, nestleder i Avlsrådet
Tore Atle Sørheim	Region Vest
Atle Moen	Region Midt
Frank Simensen	Region Nord
Finn Avdem	Nortura
Hilde Kalleklev Håland	KLF
Gunnar Klemetsdal	NMBU
NSG sentralt (observatører)	
Thor Blichfeldt	Avls- og seminsjef, sekretær for Avlsrådet
Inger Anne Boman	Avlsforsker
Jette Jakobsen	Avlsforsker
Kjell Steinar Løland	Avlsrådgiver
Anne Grete Stabekk	Organisasjonsrådgiver
Kjell Erik Berntsen	Styreleder i NSG (forfall)
Lars Erik Wallin	Generalsekretær i NSG (forfall)

Sakliste

1	Godkjenning av innkalling og sakliste	3
2	Godkjenning av referater	3
2.1	Fysisk møte 11. juni 2018	3
2.2	E-postmøte 23. oktober 2018.....	3
3	Instruks og funksjonstid for Avlsrådet for sau	3
4	Værebriken i bruksbesetningene	4
5	Veiledende livdyrpriser 2019	8
6	Semin 2019.....	9
6.1	Retningslinjer for bedømmingen på Staur	9
6.2	Semingodtgjørelse for godkjente og vrakede værer.....	9
6.3	Inntaks- og bedømmelseskomiteén 2019	10
6.4	Semin: Salgsfremmende tiltak.....	10
7	Fødselsvekt.....	10
8	Fødselshjelp.....	16
9	Holdbarhet hos søyer	16
10	Mastitt	17
11	Jur- og speneform	19

11.1	Spenestørrelse	19
11.2	Spene plassering	21
12	Voksenvekt på søyer	22
13	Kåring	25
13.1	Kåringssesongen 2019	25
13.2	Kåringsreglene	25
13.3	Dommerinstruksen.....	25
13.4	Rasespesifikke kåringsregler	25
13.5	Dommeropplæring	26
13.6	Krav til ullkvalitet.....	26
14	Prosjektet «Genomisk seleksjon for NKS»	26
14.1	Status for GS-prosjektet.....	26
14.2	Konsekvenser for eier ved genotyping av søyene	28
14.3	Organisering av avlsarbeidet med genomisk seleksjon.....	29
15	Vektlegging av egenskapene i O-indeksen	29
15.1	NKS.....	29
15.2	Spælsau	30
15.3	Sjeviot	30
15.4	Pelssau	31
16	Satsing på klima og bærekraft i NSG	32
16.1	SMARTER-prosjektet.....	32
16.2	PAC metodestudium.....	32
16.3	ERA-GAS søknad.....	33
16.4	Klimakalkulator for Sau	33
16.5	Klimarådgiver/-forsker.....	33
17	Kjøreplan for indekshjøringene i 2019.....	34
18	Orientering om FoU-oppgavene.....	35
19	Regnskap, budsjett og personell.....	35
20	Neste møte i Avlsrådet 12.-13. juni 2019.....	35
21	Eventuelt	36
21.1	Import av levende sau til Rogaland	36
21.2	Opptak av nye medlemmer i ring.....	36

1 Godkjenning av innkalling og sakliste

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Innkallingen ble sendt på e-post 19. februar.

Sakspapirer ble sendt ut på e-post natt til mandag 11. mars.

Har Avlsrådets medlemmer saker til Eventuelt, må disse meldes når vi går gjennom saklista.

Følgende saker ble meldt under gjennomgangen av saklista:

1. Semin: Salgsfremmende tiltak. Lagt til som sak 6.4.
2. Konsekvenser for eier ved genotyping av søyene. Lagt til som sak 14.2.
3. Organisering av avlsarbeidet med genomisk seleksjon. Lagt til som sak 14.3
4. Import av levende sau til Rogaland. Lagt til under Eventuelt som sak 21.1
5. Opptak av nye medlemmer i ring. Lagt til under Eventuelt som sak 21.2

Vedtak:

Innkallingen og saklista godkjennes med de tillegg som framkom i møtet.

2 Godkjenning av referater

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

2.1 Fysisk møte 11. juni 2018

Referatet finner du på www.nsg.no >Sau >Avlsrådet for sau

Vedtak:

Referatet godkjennes.

2.2 E-postmøte 23. oktober 2018

Referatet finner du på www.nsg.no >Sau >Avlsrådet for sau

Vedtak:

Referatet godkjennes.

3 Instruks og funksjonstid for Avlsrådet for sau

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Styret i NSG behandlet «Råd og utvalg» på sitt møte i februar 2019. Vedtaket ble:

Styret i Norsk Sau og Geit går inn for at funksjonstiden for alle sentrale råd forlenges til ut 2019. Nye oppnevninger vedtas av styret i møte i desember 2019. Funksjonstiden skal være 2 år.

Vi må komme tilbake til instruks og valgprosedyre for regionrepresentanter i neste møte.

Vedtak:

Avlsrådet tar informasjonen til orientering.

4 Væreb Bruken i bruksbesetningene

Saksbehandlere: Inger Anne Boman og Thor Blichfeldt

Vi har følgende overordnede målsetting for avlsarbeidet på sau.

Vedtatt av styret i NSG 21.10.2015

Målsetting for avlsarbeidet på sau i NSG

Hovedmål:
Avlsarbeidet på sau skal bidra til å **styrke økonomien** i saueholdet

Delmål:

- **Størst mulig avlsframgang** innenfor rammene av **bærekraftig utvikling** og **god dyrevelferd**
- Framgang for egenskaper i avlsarbeidet som:
 - Gir produkter som forbrukerne etterspør
 - Bidrar til redusert arbeidsforbruk i produksjonen, spesielt i lamminga
 - Styrker bruken av beite og andre norske fôrressurser
 - Sikrer god dyrevelferd
- Effektiv spredning av avlsframgangen fra avlsbesetningene til bruksbesetningene
- Et avlsarbeid som ivaretar interessene til NSG sine medlemmer, både bruksbesetningene ("de mange") og avlsbesetningene (væreringsmedlemmene)

Leder Sven har bedt oss prøve å finne ut om vi lykkes med delmålet:

«Effektiv spredning av avlsframgangen fra avlsbesetningene til bruksbesetningene»

Tilslutningen til Sauekontrollen, beregnet som antall reinrasa lam født 2018, går fram av tabellen nedenfor.

NKS	Kvit spæl	Farga spæl	Sjeviot	Pelssau
488 997	56 335	14 653	4 550	10 991

Det er bare halvparten av produksjonen som er med i Sauekontrollen. Den delen av produksjonen som ikke er med i Sauekontrollen, vet vi dessverre lite og ingen ting om. Vi kan derfor ikke svare på om vi lykkes med spredning av avlsframgangen fra ringene til denne gruppa.

Vi har sett på væreb Bruken i bruksbesetningene (de som ikke er ringmedlemmer) i Sauekontrollen som et uttrykk for om vi lykkes med spredningen av avlsframgangen.

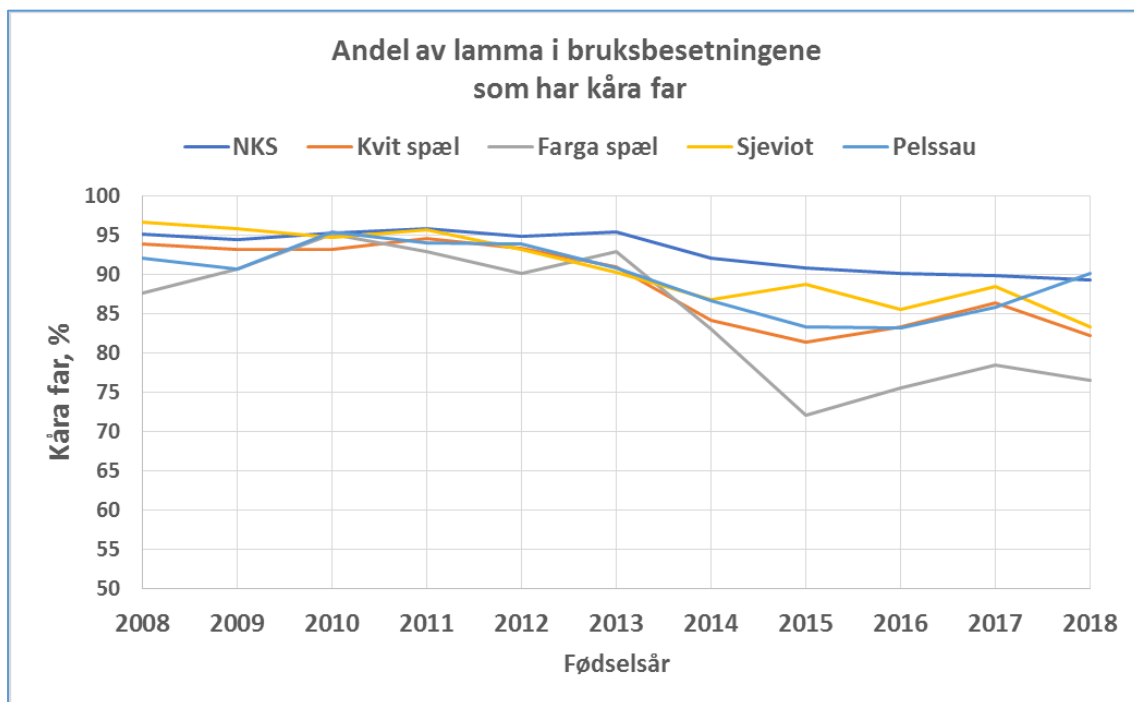
Tabellen nedenfor viser hvor stor andel av de reinrasa lammene som finnes i bruksbesetningene i årene fra 2008 til 2019. Det er relativt liten endring av forholdet ringbesetning/bruksbesetning over tid, i alle fall for NKS og Kvit spæl.

Saueteknologien: Reinrasa lam i bruksbesetningene som en andel av alle besetninger

Født	NKS	Kvit spæl	Farga spæl	Sjeviot	Pelssau
2008	66 %	69 %	74 %	54 %	77 %
2009	65 %	68 %	74 %	53 %	77 %
2010	65 %	67 %	76 %	46 %	79 %
2011	63 %	65 %	78 %	44 %	78 %
2012	62 %	62 %	82 %	41 %	78 %
2013	62 %	61 %	80 %	37 %	80 %
2014	63 %	64 %	81 %	35 %	83 %
2015	64 %	64 %	85 %	33 %	85 %
2016	65 %	65 %	84 %	35 %	84 %
2017	66 %	66 %	85 %	35 %	87 %
2018	65 %	67 %	84 %	35 %	87 %

For NKS og Kvit spæl er 1/3 av lamma i væreringene og 2/3 i bruksbesetningene. Sjeviot har en stor andel i ring, ca 2/3, mens Farga spæl og Pelssau har en liten andel i ring, ca 1/6.

Figuren nedenfor viser hvor stor andel av lamma i bruksbesetningene som har kåra far.

For NKS hadde 95 % av lammene født i 2008 kåra far, og andelen har sunket til 89 % i 2018.

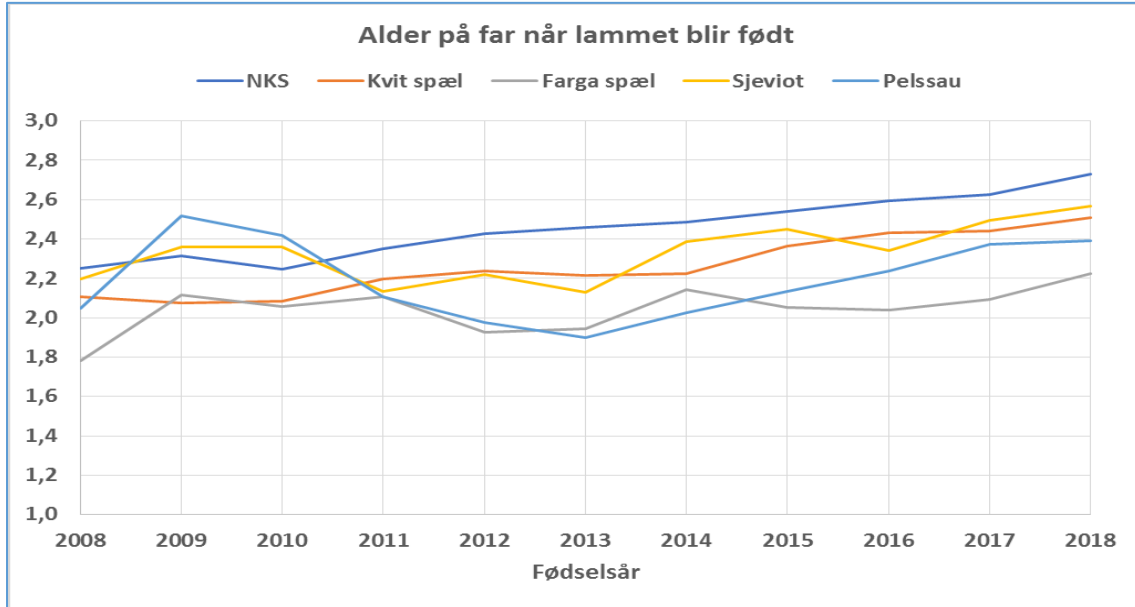
For Kvit spæl var tallene 94 % i 2018 og 82 % i 2015.

Vi har salg av kåra lam og avkomsgranska værere som vårt viktigste tiltak for å spre avlsframgangen. Det ser ut til at kjøp av kåra vær har blitt litt mindre vanlig de siste åra, i alle fall for NKS og Kvit spæl.

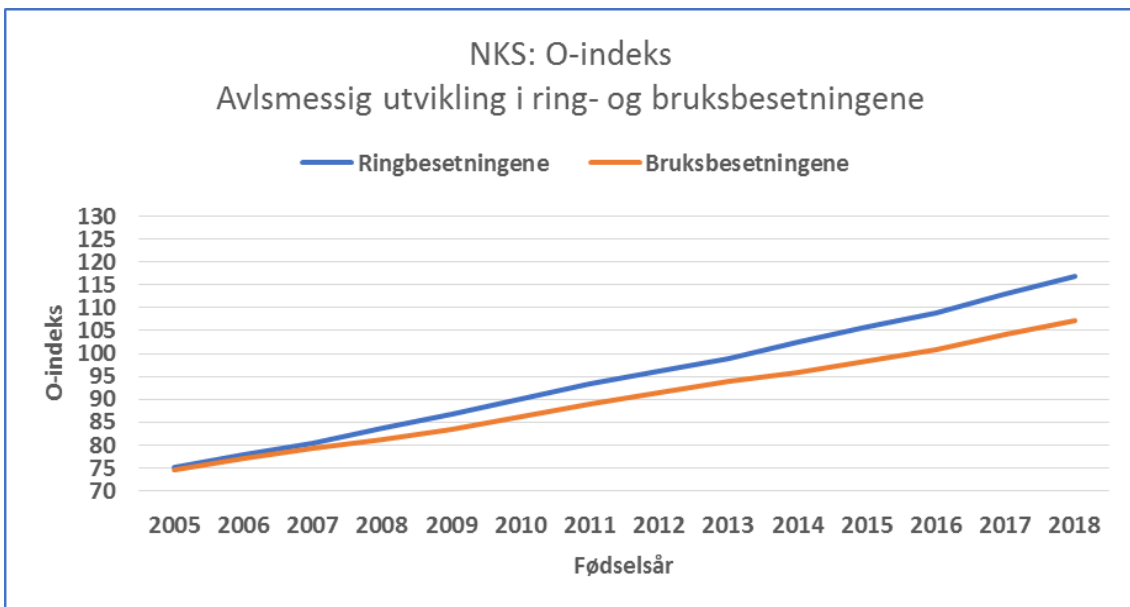
Hvis bruksbesetningene bruker mer semin nå enn før og setter på værere til eget bruk uten å kåre dem, bidrar det til spredning som ikke kommer fram i statistikken over.

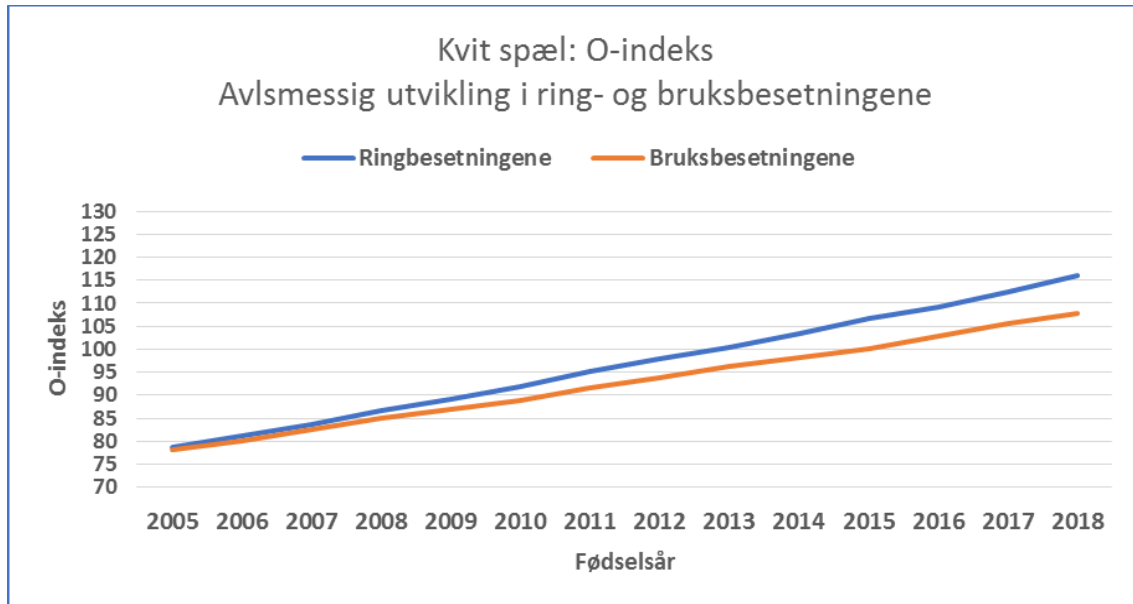
Det ser også ut til at værene i bruksbesetningene beholdes litt lenger nå enn før (se figuren nedenfor).

I 2008 var alder på far til NKS-lamma 2,2 år, mens den i 2018 var 2,7 år. For Kvit spæl er de tilsvarende tallene 2,1 år og 2,5 år. Dette bidrar også til et litt større etterslep i avlskvaliteten i bruksbesetningene sammenlignet med ringbesetningene.

Vi beregner hvert år avlskvaliteten på fødte lam i ringbesetningene og bruksbesetningene. Som figurene for NKS og for spæl viser, blir avstanden gradvis større. Forklaringen kan være at bruken av kåra lam går gradvis nedover, og at alderen på værene i bruksbesetningene blir gradvis høyere.

Avlssjefens vurdering:

Det genetiske etterslepet fra ringbesetningene til bruksbesetningene er på 3-4 år. Det er egentlig veldig kort, tatt i betraktning den framgangen vi skaper i ringene. Sammenlignet med hva utlendingene rapporterer om «uptake of genetic progress», så gjør vi det bra! Men dette må ikke bli noen sovepute for ikke å fremme materialet fra ringene.

På møtet ble det spurt etter statistikk for hvor mange kårede værere som var fra ring, og hvor mange som var fra bruksbesetning. Dette har vi nå beregnet – se nedenfor. Vi har også beregnet hvor stor andel av de kårede som går inn som prøvevær i ring. Resten vil være tilgjengelig for salg til bruksbesetninger.

Kåring 2018	NKS	Kvit spæl	Farga spæl	Sjeviot	Pelssau
Kåret totalt	5376	870	380	147	235
Født i ring	4101	567	133	110	165
Andel av kårede	76 %	65 %	35 %	75 %	70 %
Prøveværer 2018	1754	237	34	49	58
Andel av kårede	33 %	27 %	9 %	33 %	25 %
Værer for salg	3622	633	247	37	177

Vedtak:

Avlsrådet ønsker mer positiv omtale av avlsarbeidet vårt, og av nytten av å bruke materialet som væreringene framskaffer. Målgruppa er bruksbesetningene.

5 Veiledende livdyrpriser 2019

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Avlsrådet fastsatte i juni 2018 livdyrpriser for 2018. Se referatet (sak 2018/19) og hjemmesidene www.nsg.no/livdyrpriser/category693.html

Farga spæl og Pelssau fikk i 2018 fastsatt priser på lik linje med NKS, Kvit spælsau og Sjeviot.

- Vi har ikke fått noen kommentarer til dette fra Interesselaget for Farga spæl.
- For å kompensere for skinnverdien ønsker styret i Pelssaulaget å ha høyere veiledende livdyrpriser enn de NSG fastsatte.

Vedtak:

- Prisene fra 2018 videreføres i 2019.
- Pelssau tas ut de veiledende priser som fastsettes av Avlsrådet, med unntak av seminvær av Pelssau. Norsk Pelssaulag gis anledning til å fastsette veiledende priser for andre livdyrgrupper.

Veiledende priser for livdyr fra 1. august 2019

NKS (10), Kvit spælsau (4), Farga spælsau (21) og Sjeviot (3)		
Kåra værlam	Grunnpris: 3 100 kr Indekstillegg: 50 kr per poeng over 115 i O-indeks	Indekstillegget fastsettes etter gjeldende indeks på salgstidspunktet. Kåra lam som kjøpes inn til væreringen, skal betales med veiledende pris.
Avkomsgranska vær	Grunnpris: 3 900 kr Indekstillegg: 200 kr per poeng over 115 i offisiell O-indeks	Gjelder værer som er 1,5 år eller mer på salgstidspunktet. Indekstillegget fastsettes etter gjeldende indeks på salgstidspunktet.
Seminvær	Grunnpris: 3 900 kr Indekstillegg: 200 kr per poeng over 115 i offisiell O-indeks Seminværtilllegg: 4 500 kr	Offisiell H4 benyttes for indekstillegget. Værer som ikke har offisiell indeks får ikke indekstillegg. Seminværtilllegget dekker blodprøvetaking i felt, ekstraarbeid og "plunder og heft", samt premie for å levere en seminvær. Seminværer som vrakes ved ankomst seminastasjonen pga feil som selger burde sett, mister seminværtilllegget.
Søyelam	Grunnpris: 2 500 kr Indekstillegg: 25 kr per poeng over 115	Salg om høsten, før paring. Grunnprisen gjelder der distriktstilskuddet er 0 kr. Justeres i soner med et annet distriktstilskudd. Indekstillegget fastsettes etter gjeldende indeks på salgstidspunktet.
Voksne søyer	Grunnpris: 2 500 - 3 000kr Indekstillegg: 25 kr per poeng over 115	Salg om høsten, før paring. Grunnprisen gjelder der distriktstilskuddet er 0 kr. Justeres i soner med et annet distriktstilskudd. Indekstillegget fastsettes etter gjeldende indeks på salgstidspunktet.
Pelssau (12)		
Seminvær	Grunnpris: 3 900 kr Indekstillegg: 200 kr per poeng over 115 i offisiell O-indeks Seminværtilllegg: 4 500 kr	Offisiell H4 benyttes for indekstillegget. Værer som ikke har offisiell indeks får ikke indekstillegg. Seminværtilllegget dekker blodprøvetaking i felt, ekstraarbeid og "plunder og heft", samt premie for å levere en seminvær. Seminværer som vrakes ved ankomst seminastasjonen pga feil som selger burde sett, mister seminværtilllegget.
Andre dyregrupper		Fastsettes av Norsk Pelssaulag. www.nsg.no/Norsk_Pelssaulag
Andre raser		
Seminvær	Grunnpris: 3 900 kr Indekstillegg: Nei Seminværtilllegg: 4 500 kr	Seminværtilllegget dekker blodprøvetaking i felt, ekstraarbeid og "plunder og heft", samt premie for å levere en seminvær. Seminværer som vrakes ved ankomst seminastasjonen pga feil som selger burde sett, mister seminværtilllegget.

6 Semin 2019

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Proessen med inntak av seminværer ble grundig behandlet i sak 29/2018. Her tar jeg med enkelte elementer som det er greit å få bekreftet skal gjelde i 2019.

6.1 Retningslinjer for bedømmingen på Staur

Retningslinjer vedtatt for 2018:

- Bedømmelseskomitéen dømmer værene slik de framstår på Staur. Den tar ikke hensyn til kåringspoeng, ulldømming gjort på en ullstasjon, vurdering gjort av ringen selv osv.
- Kriteriene for dømminga er som ved kåring, men vi må ta noe hensyn til at værene har blitt 2,5 år (noen få er 1,5 år og noen er 3,5 år). Værer som har kommet godt ut av kåringen som lam, vil kunne bli vraket på Staur uten at det dermed betyr at kåringsdommeren har gjort en feil.
- Ullkvaliteten forandrer seg med alderen. Risikoen for svarte hår i fellen øker, og det samme gjelder marg, dødhår og grove hår i bunnulla på spælsau. Vi fortsetter å vrake seminkandidater med marg, dødhår og svarte hår i fellen, og spælværer med grove hår i bunnulla.
- Hvis antall værer som burde vært vraka blir så mange at vi ikke har tilstrekkelig med værer til å gjennomføre sesongen, vil bedømmelseskomiteen la være å vrake de som er minst negative.
- Bedømmelseskomitéen er suveren i sin avgjørelse. Avgjørelsen kan ikke ankes, og selger kan ikke kreve at det legges fram bevis for at vrakingen var korrekt i henhold til vedtatte retningslinjer.

Vedtak:

Retningslinjene som ble vedtatt i 2018, gjøres gjeldende for 2019 og videre utover inntil noe annet blir vedtatt.

6.2 Semingodtgjørelse for godkjente og vrakede værer

Prisen for en seminvær ble fastsatt i sak 5/2019.

Seminværtillaget skal dekke mædiprøvetakingen i felt, ekstraarbeid med å levere en seminvær, samt et kvalitetstillegg for å ha produsert en seminvær. Eieren av væren dekker kostnadene med veterinær og innsending av mædiprøven til NSG. NSG dekker analysekostnadene.

Seminværkandidater som det blir tatt mædiprøve av i august, men som kuttes ut før innkjøring i september, godtgjøres med 2500 kr.

NSG overtar ansvaret for væren på gården på hentedagen. Hvis eieren bistår med å kjøre væren til et oppsamlingspunkt, betaler NSG kilometergodtgjørelse for bil med henger, og timepris for tidsforbruket med transporten.

Etter at værene kommer til Staur, blir de bedømt, og noen blir vraka. Bedømmelseskomitéen vil i hvert enkelt tilfelle ta stilling til om eieren av væren

- 1) ikke kan forventes å ha observert årsaken til vrakingen, eller
- 2) burde vært oppmerksom på feilen som førte til vraking, og dermed ha varslet NSG om dette ved forespørsel om kvaliteten på væren

I tilfelle 1) betales full pris for væren.

I tilfelle 2) mister eieren seminværtillaget.

Vedtak:

Godtgjørelse for seminværer utbetales i samsvar med avlssjefens forslag, i 2019 og framover inntil noe annet blir bestemt.

6.3 Inntaks- og bedømmelseskomitéen 2019

Vedtak:

Inntaks- og bedømmelseskomiteen for årets seminværer består av Sven Reiersen, Per Johan Lyse og Kjell Steinar Løland, med Thor Blichfeldt som sekretær.

6.4 Semin: Salgsfremmende tiltak

Saken ble fremmet på møtet som en eventuelt-sak.

Seminkatalogen som sendes sammen med Sau og Geit nr 5 til alle medlemmer av NSG, er omtrent det eneste tiltaket vi har for å selge semin.

I seminkatalogen er den enkelte væren presentert med bilde, O-indeks, delindekser, kåringspoeng og poeng ved dømming på Staur. Hvis det skrives noe i tillegg, så er det ofte noe negativt, for eksempel om ulla. Avlsrådet oppfordret oss til å skrive noe positivt også, og trekke fram det er spesielt bra med den enkelte væren (god morsevne, kjøttfull osv).

Vi bør også lage blest om seminværene på hjemmesidene til NSG.

På NKS vil mange av de nye seminværene være forbeholdt ringbesetningene. Dette er nødvendig for at alle ringbesetningene skal få kjøpt av alle årets nye værer. Men samtidig gjør det semintilbudet mindre spennende for bruksbesetningene, selv om de egentlig har et godt utvalg av ett år eldre værer med sikrere indeks. Antall ringbesetninger går nedover, slik at salget til ringmedlemmer antakelig synker. Vi vil derfor kommende sesong bruke «Forbeholdt ring» på færre værer, men vi må da sette kraftigere begrensning på salget (1:50 søyer) for de mest populære værene som settes i fritt salg.

7 Fødselsvekt

Saksbehandler: Jette Jakobsen

Hvorfor veie fødselsvekt

Fødselsvekt inkluderes i indeksberegningene som en egen egenskap, selv om den ikke har en direkte økonomisk verdi. Indirekte har fødselsvekt en verdi, da fødselsvekt har en sammenheng med lammingsvansker og lammedød.

I tillegg brukes fødselsvekten til beregning av tilvekst fra fødsel til vår-veiing, tilvekst fra fødsel til høst-veiing, og tilvekst fra fødsel til slakt. Hvis lammet ikke er veid, anvendes tabellvekt i forbindelse med beregning av tilvekst. Veiing av fødselsvekt gir derfor en mer nøyaktig beregning av tilveksten ved forskjellige veietidspunkter. Effekten på vårvekt er selvfølgelig størst, da fødselsvekten utgjør en større andel av vekten ved 42 dagers alder sammenlignet med vekten ved 140 dagers alder.

Andel fødselsveide lam i 2018

Veiing av fødselsvekt var obligatorisk for ringbesetningene også i 2018. Det er et krav om at minst 75% av de fødte lammene i ringen/avdelingen er fødselsveid for at ringen/avdelingen får full granskingsgodtgjørelse.

Nedenfor ser dere hvilken andel av lammene som ble veid i 2018. Tabellen er delt inn i «Totalfødte», «Dødfødt eller død før merking» og «Merkede lam», for å undersøke om andelen veide lam er lik for de ulike kategoriene.

Væringene 2018	NKS	Kvit spæl	Sjeviot	Pels
Antall totalfødte	184 062	20 043	3 212	2 791
Antall fødselsveide av totalfødte	155 901	18 104	3 005	2 338
Andel fødselsveide av totalfødte	85 %	90 %	94 %	84 %
Antall dødfødte eller død for merking	12 008	963	211	99
Antall fødselsveide av dødfødte eller død før merking	3 516	345	93	32
Andel fødselsveide av dødfødte/død før merking	29 %	36 %	44 %	32 %
Antall merkede	172 054	19 080	3 001	2 692
Antall fødselsveide av merkede	152 385	17 759	2 912	2 306
Andel fødselsveide av merkede	89 %	93 %	97 %	86 %

Tidligere ble halvparten av lammene veid ved fødsel. I 2018 var andelen steget til 85 % for NKS, 90 % for Kvit spæl, 94 % for Sjeviot og 84 % for Pelssau. Det viser at vi har fått god oppslutning om veiingen etter at den ble gjort obligatorisk.

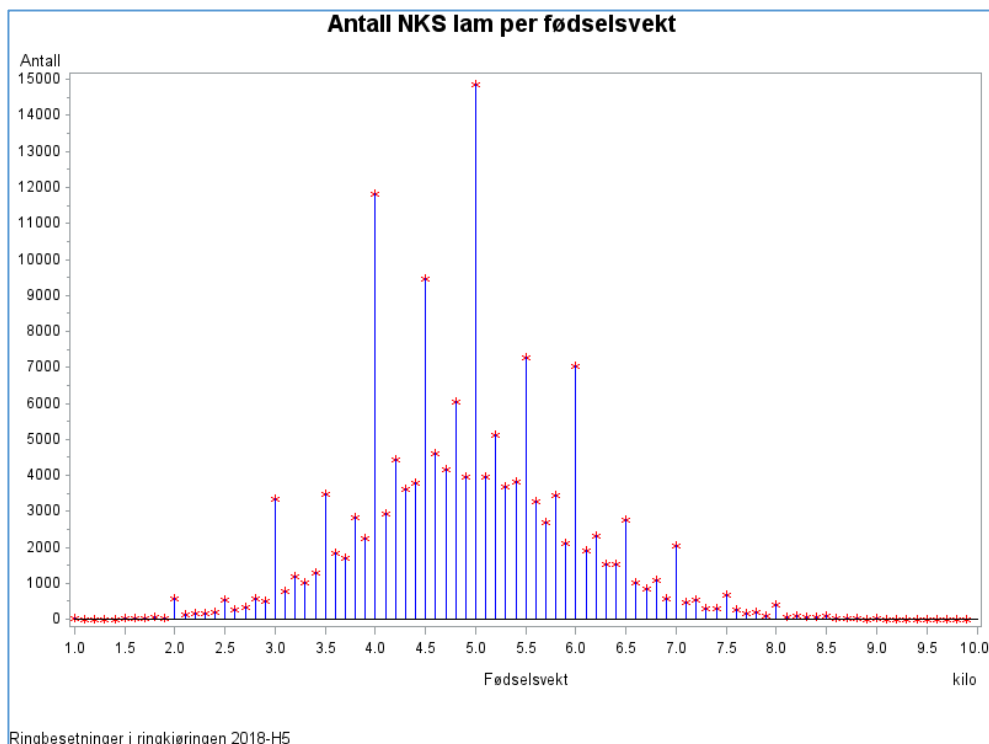
Tabellen viser også at det er en mye større andel av de merkede lamma enn av de døde lammene som blir veid.

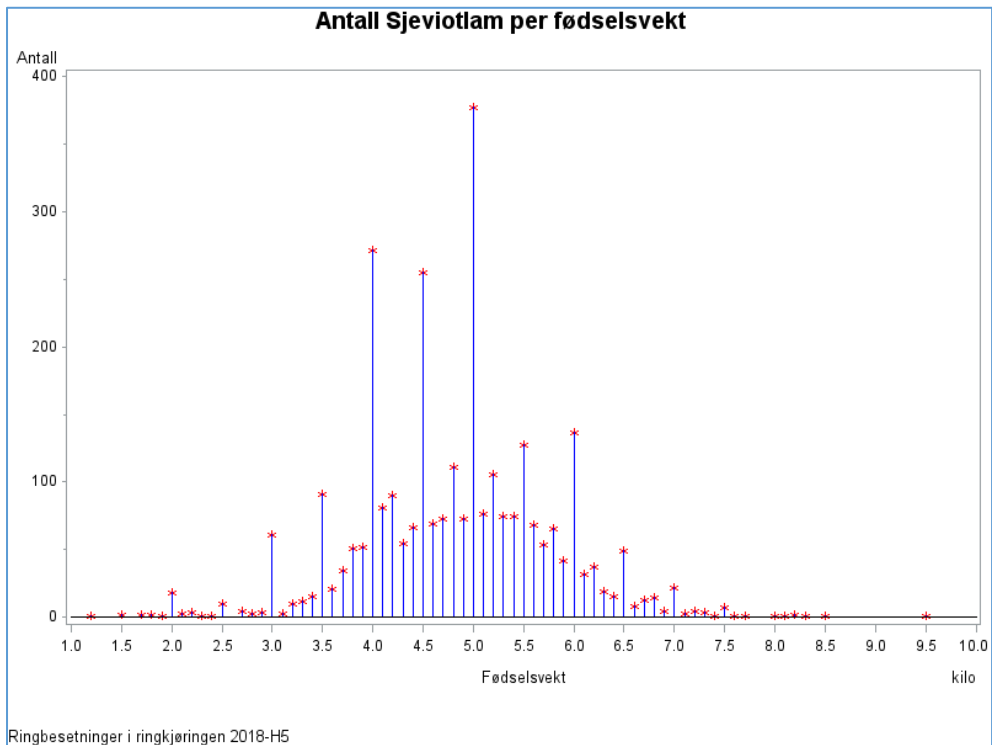
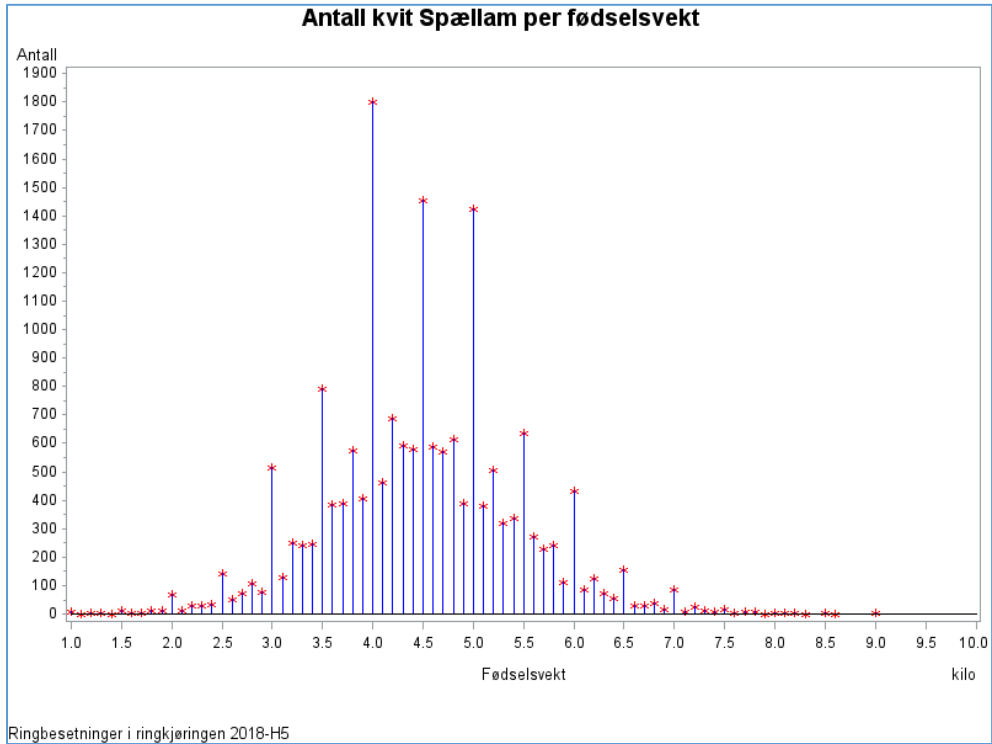
Andelen veide lam av de døde er for lav til at vi kan beregne en pålitelig sammenheng mellom fødselsvekt og risiko for å dø.

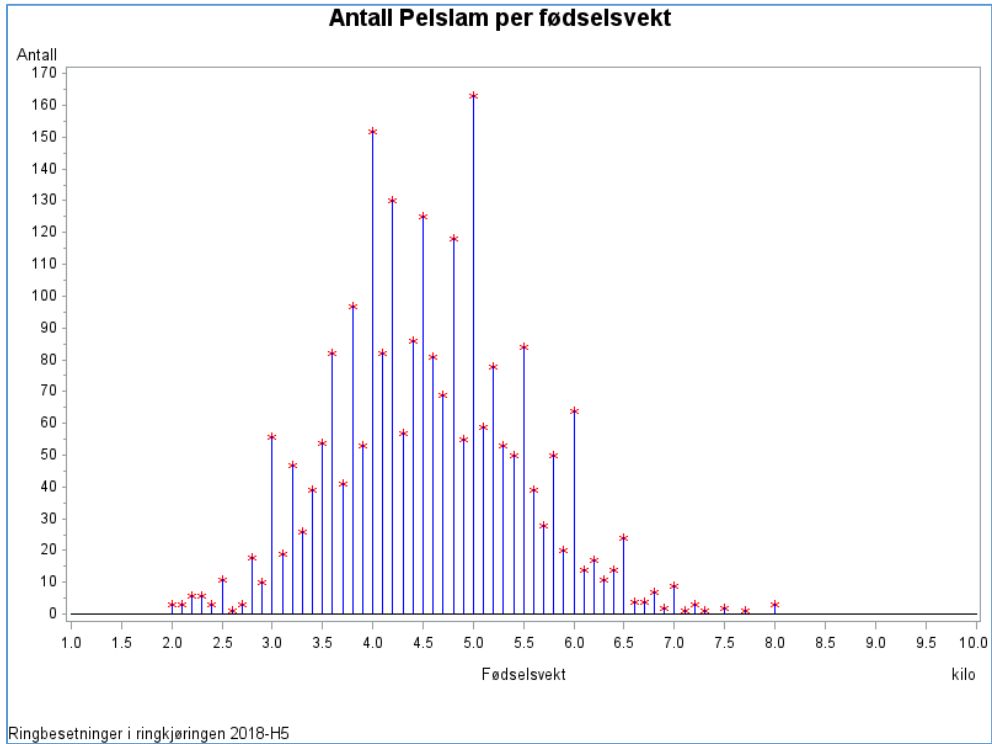
Nøyaktighet i veiingen (hekto eller halvkilo)

I indeksberegningene har vi akseptert fødselsvekter i intervallet 1,0 kg til 9,9 kg. Vi har sett på hvor nøyaktig saueholderne har veid fødselsvekten. Nedenfor viser vi frekvensen av hver vekt for alle fødselsveide NKS-lam og spællam født i væring i 2018.

Noen vekter er mer «populære» enn andre. Det ble for eksempel født nesten 15 000 NKS-lam i ring i 2018 med en rapportert fødselsvekt på 5,0 kg. Det er mulig at fordelingen på figuren skyldes at de fleste produsenter bruker en vekt med en nøyaktighet på 0,5 kg og ikke på hg.

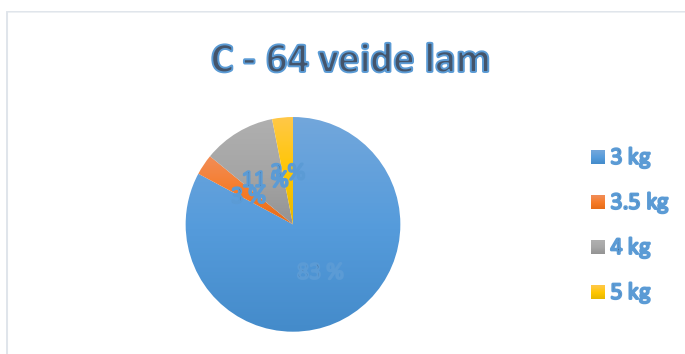
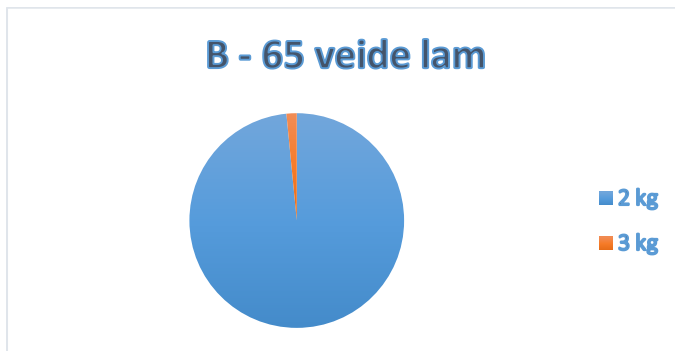
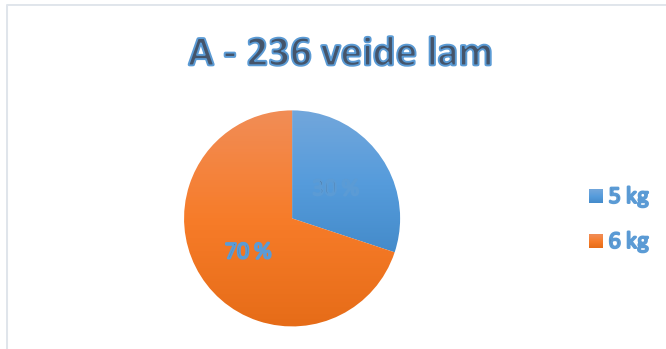

Nøyaktighet i veiingen i enkeltbesetninger - eksempler

Vi har krav om at 75% av fødte lam i ringbesetningene skal være fødselsveide for at ringen skal få fullt tilskudd for prøveværene. Vi har observert at noen besetninger har svært urealistiske registreringer.

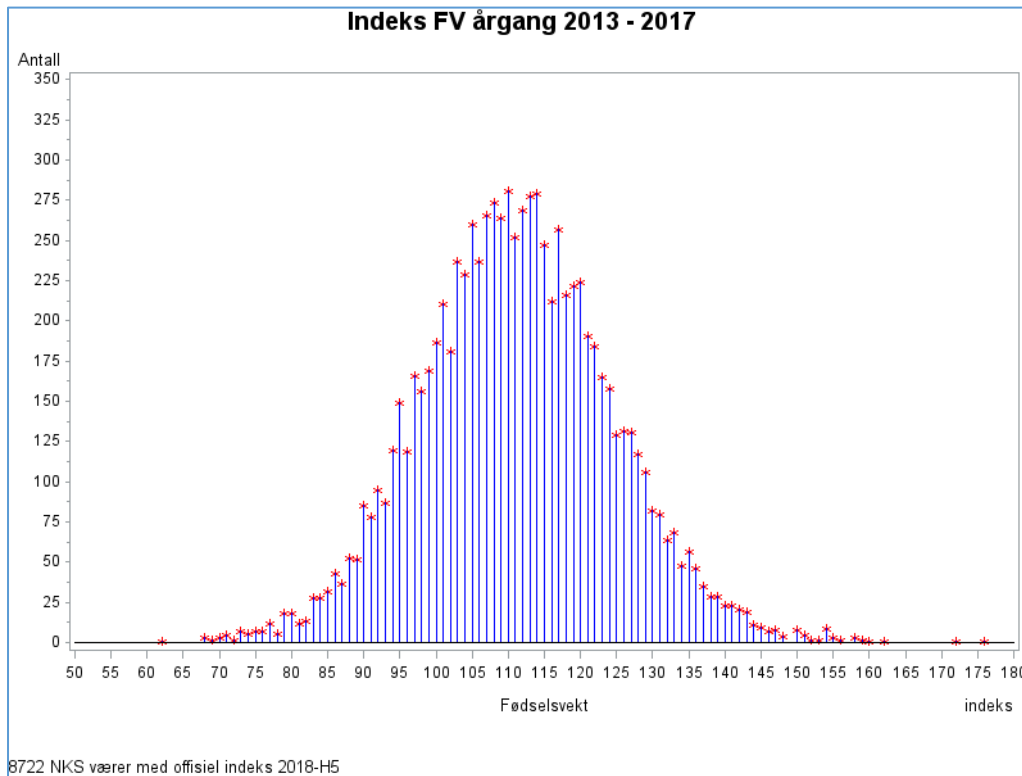
Som et eksempel, se registreringene for tre NKS-ringbesetninger nedenfor (kalt A, B og C).

Spørsmålet er: Skal vi godkjenne denne typen registreringer?

Ekstreme indeksverdier

Vi har sett på fordelingen av indeks for direkte fødselsvekt for avkomsgranskede NKS-værer født 2013-2017.

De fleste av værene ligger innenfor en fin klokkeformet fordeling, men noen værer har ekstreme delindekser for direkte fødselsvekt.

Et eksempel er NKS-væren 201540487 LEMON, som ved 2018-H5 har en delindeks på 176. Alle de 346 fødselsveide lam til Lemon er veid etter at han kom i semin, og er derfor fordelt over mange besetninger. Det er derfor lite sannsynlig at den ekstreme indeksen skyldes ekstreme fødselsveinger i enkeltbesetninger. De faktiske vektene ligger innenfor den normale variasjonen. Med 346 veiinger i mange besetninger er sikkerhet på avlsverdien veldig stor.

Vi forsøke å finne ut hvordan noen værer kan få så ekstreme indekser, men i skrivende stund har vi dessverre ingen god forklaring.

Vedtak:

- Ringmedlemmene oppfordres til å:
 - Fortsette å veie fødselsvekter med en nøyaktighet på nærmeste hekto.
 - Veie også de fullbårne, dødfødte lamma, og de som dør før merking.
- Avlsavdelingen får fullmakt til å lage regler for veiing av fødselsvekt innen besetning som benyttes ved:
 - Godkjenning av fødselsvekter til indeksberegningene
 - Utbetaling av tilskudd for ringen/avdelingens værer
- Avlsavdelingen bes om å beregne sammenhengen mellom
 - Fødselsvekt og dødelighet før merking
 - Fødselsvekt og fødselshjelp
- Avlsavdelingen oppfordres til å prøve å finne ut om det er en enkelt genvariant som gir stor effekt på fødselsvekta

8 Fødselshjelp

Saksbehandler: Inger Anne Boman

Vi har siden 2016 registrert egenskapen «Fødselshjelp».

Behov for fødselshjelp er en frivillig opplysning og registreres for hvert enkelt lam på en tredelt skala:

- **Kode 1: Ingen hjelp**
Normal fødsel, eventuelt enkel fødselshjelp gitt av driftsårsaker.
- **Kode 2: Litt hjelp**
Hjelp som sannsynligvis øker lammets sjanse for å overleve og være livskraftig.
- **Kode 3: Mye hjelp**
Vanskelig fødsel, hjelp helt påkrevet.

Egenskapen «Fødselshjelp» ble grundig behandlet i sak 20/2018. Det kan være verdt å kikke på referatet fra saken.

Vi har beregnet genetiske parametere på nytt med data til og med 2018.

For NKS er arvbarheten økt til 15 % for direkte effekt og 8 % for maternal effekt, mot henholdsvis 13 og 8 % for data til og med 2017. Det er en uønsket genetisk korrelasjon mellom direkte effekt og maternal effekt på -0.7, som er svært høyt.

For spæl er estimatet endret til 13 % for direkte effekt og 7 % for maternal effekt (mot henholdsvis 15 og 6 % tidligere). Den genetiske korrelasjon mellom direkte effekt og maternal effekt for spæl er beregnet til nesten -0.9, noe som er ekstremt høyt. Dette gir grunn til å tro at datastrukturen gir problemer med å skille direkte og maternal effekt fra hverandre.

Hvis den biologiske sammenhengen mellom direkte og maternal effekt virkelig er så sterk i ugunstig retning som de første analysene viser, innebærer det at det er svært vanskelig/umulig å få framgang for begge egenskapene samtidig.

Vi må arbeide videre med egenskapen «Fødselshjelp»

- Saueholderne må fortsette å registrere, slik at vi får flere år med data
- Vi må kvalitetssikre de statiske modellene vi har brukt i beregningene, for å se om dette påvirker de genetiske parametere.

Vedtak:

Tas til orientering.

9 Holdbarhet hos søyer

Saksbehandler: Inger Anne Boman

NSG ved Inger Anne er leder for en arbeidspakke i et internasjonalt prosjekt kalt SusSheP (Sustainable Sheep Production). Der samarbeider vi med forskere fra Skottland og Irland for å finne ut hvordan vi kan øke holdbarheten for sau gjennom avl. Vi har sett på egenskapen alder (i antall år) ved siste lamming for et historisk datasett. Foreløpige norske resultater av genetisk analyse peker mot en arvbarhet på 8-9 %.

I et praktisk avlsarbeid ønsker vi å bruke data som er tilgjengelig tidlig i dyrets liv. Vi vil derfor gå videre med en statistisk modell som håndterer at søyer er i live og har et ukjent antall år igjen å leve (stayability model).

I prosjektet har vi også sett på hva som er vanligste utraneringsårsak for søyer. Tanken er at vi kanskje lykkes bedre med å øke holdbarheten gjennom et avlsarbeid der vi reduserer hovedårsaken til at søyer går ut for tidlig. For NKS er det største problemet mastitt.

Når både egenskapen alder ved siste lamming og mastitt er analysert, vil vi også se på sammenhengen (korrelasjonen) mellom avlsverdiene før vi anbefaler om en eller begge egenskapene er egnet til å ta inn i avlsarbeidet.

Vedtak:

Tas til orientering.

10 Mastitt

Saksbehandler: Inger Anne Boman

Mastitt er en vanlig sykdom hos norsk sau, og det er ønskelig å starte et avlsarbeid for å få friskere dyr. For å kunne drive et avlsarbeid mot mastitt, er vi avhengig av at sykdommen:

- er arvelig
- forekommer relativt ofte, slik at det er variasjon i små dattergrupper
- er registrert i Sauekontrollen

Vi får ikke beregnet en riktig arvegrad og riktige avlsverdier uten å ha tilstrekkelig gode data.

Underrapportering har lenge vært et problem og vi har ikke kunnet gå ut fra at søyer uten mastittregistrering faktisk ikke har hatt mastitt.

I 2011 ble det lagt til rette for å registrere den viktigste årsaken til at hver enkelt søye ble utmeldt. Det er obligatorisk for ringmedlemmer å registrere utraneringsårsak.

Veterinærer har siden 2010 hatt plikt til å rapportere alle medisiner de bruker, registrert på gård og individ innen gård. Veterinærer som bruker «Veterinærprogrammet» i praksisen sin, kan rapportere direkte til Dyrehelseportalen. Overføring av opplysninger fra Dyrehelseportalen til Sauekontrollen ble innført i 2013. Noen veterinærer bruker ikke noe dataprogram i praksisen sin, og rapporterer direkte til Mattilsynet. Disse dataene går ikke til Sauekontrollen, og produsenten må selv rapportere hendelsen i Sauekontrollen.

Vi tror at mange veterinærbehandlinger for mastitt er registrert de siste årene, men slett ikke alle. Det er dessuten bare en liten andel av mastittene som medfører veterinærbehandling. Vi er derfor helt avhengig av at produsentene også registrerer mastitt i Sauekontrollen hvis vi skal stole på sykdomskoden mastitt.

Mastitt er den klart vanligste årsaken til at NKS-søyer utraneres (ca 24 %) og en av de viktigste årsakene til utranering av spæl (ca 10 %). Se tabellene på neste side.

Ca 8 % av NKS-søyene som lamma er registrert med mastitt, mens det tilsvarende tallet for spæl er ca 3 %. Mørketallene er noe større for spæl enn for NKS, ettersom rapportering av utraneringsårsak er noe dårligere.

Utrangering og mastitt for ringmedlemmer med NKS	NKS		
	2016	2017	2018
Søyer innmeldt (aktive) i Sauekontrollen	101146	102953	98037
Utmeldte søyer i løpet av året	29187	34881	29655
Utmeldte søyer med utrangeringsårsak	21882	26653	19974
Utmeldte som har utrangeringsårsak	75 %	76 %	67 %
Søyer med utrangeringsårsak mastitt (9)	5242	6438	4909
Mastitt av alle som har utrangerings årsak	24 %	24 %	25 %
Søyer med sjukdomskode i løpet av året	5211	4209	3740
Søyer med sjukdomskode mastitt (303, 304, 305 eller 311)	1539	1209	1129
Mastitt av alle med sjukdomskode	30 %	29 %	30 %
Søyer med lamming	81415	82053	80600
Søyer med mastitt (sjukdomskode og/eller utrangeringsårsak)	6264	7096	5483
Mastittregistrering av søyer som lamma	8 %	9 %	7 %

*) Antall søyer som er innmeldt (aktive) i Sauekontrollen er høyere enn antall søyer med lamming. Årsaken til dette er at noen søyer blir holdt igjen og slakta på nyåret, noen para søyer viser seg å være tomme og noen aborterer. I tillegg er det en del søyer som ikke er i live og som skulle vært utmeldt tidligere. Det er flere utmeldte søyer i 2017 enn de to andre årene. Dette antar vi skyldes endring i telledato, slik at det ble slakta flere søyer på slutten av 2017.

Utrangering og mastitt for ringmedlemmer med spælsau	Spæl (kvit og farga)		
	2016	2017	2018
Søyer innmeldt (aktive) i Sauekontrollen	14565	15018	14351
Utmeldte søyer i løpet av året	3803	5038	3998
Utmeldte søyer med utrangeringsårsak	2732	3668	2475
Utmeldte som har utrangeringsårsak	72 %	73 %	62 %
Søyer med utrangeringsårsak mastitt (9)	261	310	282
Mastitt av alle som har utrangeringsårsak	10 %	9 %	11 %
Søyer med sjukdomskode	565	435	438
Søyer med sjukdomskode mastitt (303, 304, 305 eller 311)	82	97	80
Mastitt av alle med sjukdomskode	15 %	22 %	18 %
Søyer med lamming	11567	11767	11475
Søyer med mastitt (sjukdom og/eller utrangeringsårsak)	319	379	331
Mastittregistrering av søyer som lamma	3 %	3 %	3 %

Avlsverdi for mastitt?

Selv om det kan tenkes at noen søyer som har hatt mastitt har fått annen utrangeringsårsak, ser det ut til at ca 75 % av NKS-søylene kan kategoriseres med ja/nei for mastitt. Søyer uten utrangeringsårsak eller registrert mastittsjukdom kategoriseres som Ukjent.

Produsentene bør se en egennytte av å bidra med data. Andelen med mastitt er såpass høy for NKS at forholdene ligger til rette for å beregne arvbarehet for egenskapen. Dersom vi kommer i gang med slike beregninger, kan vi håpe at det gir mer fullstendig rapportering av mastitt.

Som en del av det internasjonale forskningsprosjektet SusSheP (Sustainable Sheep Production) er det tenkt å beregne arvbarehet for mastitt hos NKS denne våren.

Vedtak:

- Avlsrådet ber avlsavdelingen om å følge opp overfor ringene og minne om at det er obligatorisk å oppgi utrangeringsårsak for søyer.
- Avlsavdelingen gjør genetiske analyser av mastitt for NKS til neste møte i Avlsrådet

11 Jur- og speneform

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

11.1 Spenestørrelse

Spenestørrelse har vært en obligatorisk registrering i væreringene siden 2017.

Status for registreringene ble grundig gjennomgått i sak 11/2018 (marsmøtet), og vi viser til statistikk som er presentert der.

Jeg minner om at arvbarheten for spenestørrelse er beregnet til 20 % for NKS og 17 % for spæl. Det gir et godt grunnlag for å drive avl for egenskapen.

Antall avkomsgranskede værere som har fått beregnet avlsverdi for spenestørrelse, er vist i tabellen nedenfor. Kravet er minst 10 døtre med registrering av spenestørrelse.

Antall værere, fordelt på rase og fødselsår, med avlsverdi for spenestørrelse

Rase	2012	2013	2014	2015	2016
NKS	321	384	519	403	148
Kvit spæl	48	38	59	57	17
Sjeviot	5	7	8	5	1
Pels	8	6	5	7	0

Tabellen illustrerer hvor vanskelig det er å drive avl for søyeegenskaper. De fleste av seminværene som vi tok inn høsten 2018, er født i 2016. Bare 6 av NKS seminværene og bare 1 av spælvær hadde da fått beregnet avlsverdi for spenestørrelse da vi tok dem inn til semin, så vi får ikke noe særlig seleksjonstrykk på egenskapen.

Vi har beregnet nye avlsverdier for værene etter lamminga 2018. Avlsverdiene for spenestørrelse presenteres foreløpig i en egen rapport på www.saueavl.nsg.no > Avlsverdi spenestørrelse.

Figuren nedenfor viser avlsverdien for de 6 NKS seminværene, sorter på stigende spenestørrelse.

- på lag med naturen

Saueavl

- ▶ Forsiden
- ▶ Væreindekser
- ▶ Avlsverdi spenestørrelse
- ▼ Avlsframgang
 - ▶ Indeks
 - ▶ Faktiske enheter
- ▼ Kåring
 - ▶ Kårede værer
 - ▶ Statistikk
- ▼ Logg inn
 - ▶ Saueholder
 - ▶ Væring
 - ▶ Værholdslag
- ▶ Til Geiteavl

Avlsverdier for spenestørrelse - NKS, Spæl, Sjeviot og Pelssau

Kåringsnr *

Navn (Inneholder)

Fars kåringsnr

Rasegruppe * NKS

Fødselsår fra og med 2016 til og med 2016

Granska i Alle ringer

Semin / Naturlig paring Seminværer - årets aktive

O-indeks fra og med Alle

Poeng spenestørrelse Ja

Sorter lista Poeng spenestørrelse Stigende

6 treff

Kåringsnr	Navn	Rase	Se min	O-ind	Poeng spenestørrelse	Antall døtre med spenestørrelse	Farnr	Farnavn	Gransket i ring
201670308	Stasen Køyedal	10 NKS	X	142	1,8	13	201258276	Stas Krøss	221
201660476	Zuccarello	10 NKS	X	138	1,9	19	201320624	Fjellmo	192
201680029	Bruvolds Qh6	10 NKS	X	145	1,9	12	201320624	Fjellmo	274
201626059	Baltasar	10 NKS	X	139	2,0	11	201525169	Balto	67
201620491	Fiba Bjørge	10 NKS	X	140	2,1	13	201328323	Fibalars	41
201641251	Veglars	10 NKS	X	140	2,1	14	201328117	Vegglipliss	139

Vi får sette vårt håp til «genomisk seleksjon», og at gentestede dyr får en akseptabel sikkerhet på avlsverdien. Men da må i alle fall en del av ringmedlemmene registrere egenskapen, og vi må genteste søyene deres for å vedlikeholde en best mulig referansepopulasjon.

Vi må ta stilling til hva vi gjør med egenskapen spenestørrelse i avlsåret vi nå er inne i. Avlsrådet ble presentert for følgende alternativ:

- **ALT. 1) Spenestørrelse skal fortsatt være obligatorisk**
 - a) Egenskapen tas inn i O-indeksen
 - Alle dyr får beregnet delindeks for spenestørrelse
 - b) Egenskapen tas IKKE inn i O-indeksen.
 - Vi fortsetter å publisere avlsverdier for værene med minst 10 døtre
 - Vi publiserer ikke delindeks for spenestørrelse på søyer og lam
- **ALT. 2) Spenestørrelse blir en frivillig registrering**
 - a) Egenskapen tas IKKE inn i O-indeksen,
 - Vi fortsetter å publisere avlsverdier for værene med minst 10 bedømte døtre
 - b) Vi kutter ut avlsverdiberegningene for spenestørrelse fullstendig

Saken ble grundig diskutert, uten at vi kom til noen endelig konklusjon.

Dette er avlsavdelingens oppsummering:

1. Spenestørrelse skal fortsatt være en obligatorisk registrering i væreringene.
2. Produsentene ønsker ikke å flytte gjennomsnittet for spenestørrelse, men ønsker å få bort de største og de minste spenene (redusere variasjonen).
3. Før egenskapen spenestørrelse kan presenteres som en delindeks, må vi:
 - 3.1. Kvalitetssikre registreringene fra felten, slik at vi ikke bruker data av dårlig kvalitet.
 - 3.2. Beregne indeksmiddel og spredning for egenskapen.
 - 3.3. Beslutte om høye spenestørrelsespoeng (store spener) skal få en høy speneindeks, eller om vi skal snu skalaen slik at små spener får en høy speneindeks.
4. Målet vårt er å beregne delindeks spenestørrelse ikke bare for avkomsgranskede værere, men for alle dyr (søyer og lam) slik vi gjør for andre indeksegenskaper. Vi må:
 - 4.1. Utvikle beregningsmodellen for spenestørrelse.
 - 4.2. Tilpasse indeksprogrammene til å inkludere den nye egenskapen.
 - 4.3. Tilpasse våre resultatrapporter på web, slik at de viser den nye spenestørrelsesindeksen sammen med de andre delindeksene.
 - 4.4. Ta stilling til om vi skal beregne/vise spenestørrelsesindeksen for bruksbesetningene. Alternativene er:
 - 4.4.1. Vise indeksen for alle bruksbesetningene, uansett om de har registrert spenestørrelse i egen flokk eller ikke.
 - 4.4.2. Vise for bruksbesetninger som har en minsteandel registrerte spenestørrelser av alle søyer som lammet.
 - 4.4.3. Ikke vise for noen bruksbesetning.
5. Før indeksen for spenestørrelse kan inngå i beregning av O-indeksen, må vi:
 - 5.1. modellere den som en optimumsegenskap.
 - 5.2. bestemme hva som skal være optimum indeks for egenskapen.
6. Sauekontrollen må legge til rette for å ta imot den nye spenestørrelsesindeksen fra NSG, og må tilpasse indeksrapportene sine slik at indeksen blir presentert sammen med de andre indeksene.

Vedtak:

Avlsavdelingen jobber videre med egenskapen spenestørrelse. Saken tas opp igjen på juni-møtet.

11.2 Speneplassing

Mange ringmedlemmer mener store spener ikke er det største problemet for å få lammet til å suge, men at speneplassing er mye viktigere.

Vi har «vridd hodene» våre for å prøve å finne en enkel måte å registrere speneplassing på, men vi har så langt ikke funnet fram til noe som vi tror kan fungere i ei travel lamming.

Vedtak:

- Avlsrådet ber om at administrasjon jobber videre med egenskapen «Speneplassing» med mål om få dette inn i Sauekontrollen fra 2020.
- Ekstraspenner (marispener) må også inkluderes
- Det kan være nyttig å finne ut om
 - Antall speneanlegg talt ved kåring er en arvelig egenskap
 - Antall speneanlegg talt ved påsett av søyelam (om høsten) er en arvelig egenskap
 - Antall speneanlegg registrert ved kåring/påsett av søyelam er en god indikator for ekstraspenner på søyene

12 Voksenvekt på søyer

Saksbehandlere: Jette Jakobsen og Thor Blichfeldt

Voksenvekt er en gjenganger i Avlsrådet, og ble behandlet også i fjor (sak 21/2018).

Vedtaket i den saken ble:

- Utviklingen i voksenvekt bør overvåkes.
- Avlsrådet ber administrasjonen utarbeide et forsøksopplegg for veiing av NKS- og spælsøyer høsten 2018 og vinteren 2019.

Vi fikk aldri på plass noe skikkelig forsøksopplegg, men sendte ut en e-post 23. august med oppfordring om å veie søyene, og en ny e-post 7. januar.

Vi har nå tatt en opptelling av innkomne vekter, for å se om oppfordringen om å veie har hatt noen effekt, og vi har sett på trenden i voksenvekt.

Datamaterialet

- Besetninger: Ringmedlem i avlsåret 2018/19 i NKS-avdeling eller spælavdeling
- Rase: NKS (10) og Kvit spæl (4)
- Veiinger i tidsperioden juli 2010 - februar 2019
- Søyer eldre enn 1 år (365 dager) på veietidspunktet
- Vekt i intervallet 20 kg -130 kg, kodet som voksenvekt

Voksenvekter de siste 9 årene

Veieår Juli - juni	NKS vekter	NKS søyer	Vekter per søye	Kvit spæl vekter	Kvit spæl søyer	Vekter per søye
2010/11	8 936	7 453	1,2	2 058	1 443	1,4
2011/12	7 613	5 591	1,4	762	669	1,1
2012/13	6 912	4 804	1,4	1 087	945	1,2
2013/14	5 885	4 920	1,2	1 017	843	1,2
2014/15	8 518	6 377	1,3	1 614	1 089	1,5
2015/16	10 446	6 874	1,5	2 325	1 423	1,6
2016/17	15 047	9 366	1,6	2 496	1 543	1,6
2017/18	16 609	10 469	1,6	3 414	1 890	1,8
2018/19	19 471	13 886	1,4	3 694	2 516	1,5

Vi ser at antall voksenvekter og antall veide søyer øker år for år.

Omkring 1/3 av søyene blir veid 2 eller flere ganger i løpet av veieåret (juli-juni). De fleste som er veid flere ganger, er veid med relativt kort mellomrom. Vi regner med at dette er vekter som kommer inn i forbindelse med veiing av lamma i slaktesesongen.

Vi har ikke sett nærmere på hvor mange søyer som har en vekt om høsten og en vekt midt i drektigheten. Et slikt materiale vil vi kunne bruke til å regne på arvegraden ved ulikt veietidspunkt i produksjonen for å få et inntrykk av hvor viktig veietidspunktet er. Dette er noe som bør gjøres hvis vi skal gjøre en større innsats med voksenvekt i avlsarbeidet framover.

Oppslutningen om å veie søyene i 2018/19

Hvor stor andel av søyene som blir veid, kan vi få et inntrykk av ved å se det i forhold til antall lamminger i Sauekontrollen.

Veieår 2018/19	NKS	Kvit spæl
Antall lamminger	80 735	11 213
Antall veide søyer	13 886	2 516
Andel veide søyer	17 %	23 %

Oppslutningen er 17 % for NKS og 23 % for Kvit spæl. Skal vi få inn søyevokter på størstedelen av søyene er det tydeligvis ikke tilstrekkelig å oppfordre til veing i en e-post.

Når på året veies søyene?

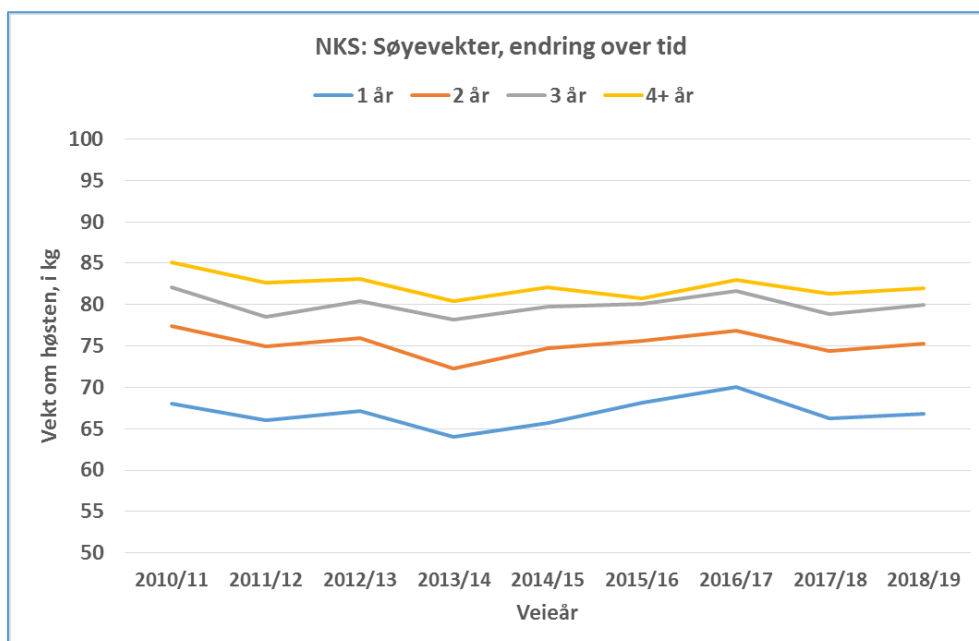
Tabellen nedenfor viser hvilken måned søyene ble veid for første gang i veieåret 2018/19.

	juli	aug	sep	okt	nov	des	jan	feb
NKS	288	1455	8010	1669	1075	192	941	255
Spæl	11	142	1585	292	229	105	33	26

Vi ser at det vanligste er å veie søyene om høsten, i forbindelse med slaktesesongen for lammene. September er den desidert største måneden. Vi går ut fra at søyene da blir veid i forbindelse med høstveging av lammene.

Blir søyene tyngre?

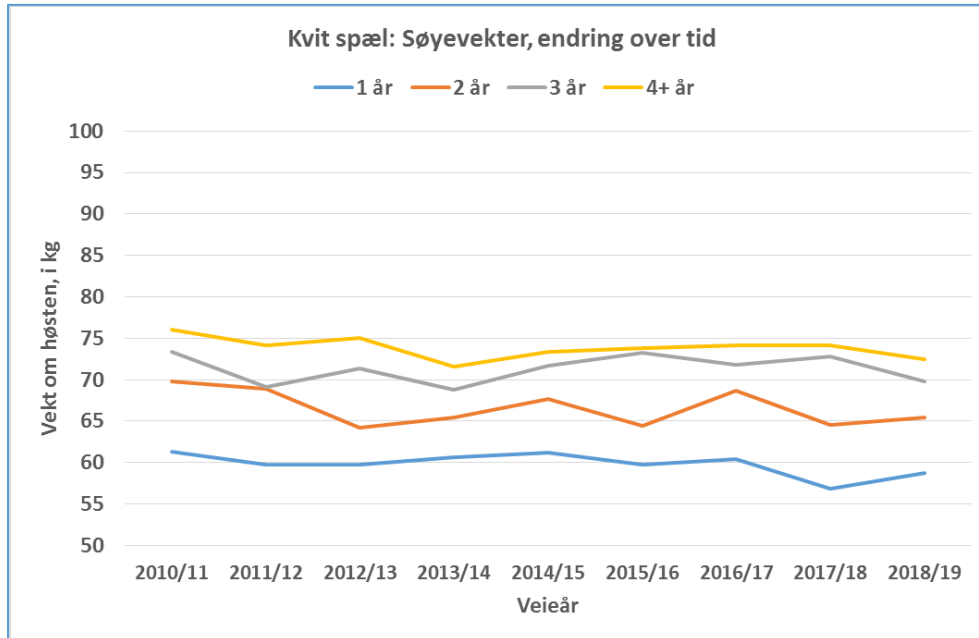
Vi har brukt første vekt tatt i august-september-oktober for å regne på om søyene har blitt tyngre gjennom de siste årene.

Vektene er tatt om høsten, og søyene vil vokse/legge på seg fram til midt i drektigheten.

Selv om jeg (dvs Thor) tar hensyn til det, er vektene lavere enn jeg har gått rundt og trodd. Kan det stemme at utvokste NKS-søyer på 3+ år veier så vidt over 80 kg om høsten?

Vekta på spælsøyene er vist i figuren nedenfor. Her er vekta på de voksne søyene 70-75 kg, ikke fullt 10 kg mindre enn NKS-søyene. Denne forskjellen er vel som forventet?

Vi må gå ut fra at søyene som er veid er representative for dyra i aldersgruppa, og at besetningene som veier er representative for alle ringbesetninger. Med det som forutsetning, trekker jeg følgende konklusjon: **NKS-søyene og spælsøyene har ikke blitt tyngre i det siste 10-året.**

Dette er det fenotypiske bildet. Genetisk går vi ut fra at søyene har blitt tyngre, ettersom vi har framgang for høstvekt/slakevekt på lam, og det er en positiv genetisk korrelasjon mellom vekt som lam og vekt som voksen. Vi må se grundigere på den genetiske utviklingen.

Her er et (tynt) forsøk på å forklare den manglende sammenhengen mellom genetisk og fenotypisk utvikling. Søyene melker mer og mer, men klarer ikke å ta opp fôr nok til den melkeproduksjonen de har. De blir derfor magrere og magrere og når de kommer hjem om høsten, og det oppveier økningen i størrelse.

Hva gjør vi videre med voksenvekt?

Min (Thors) frykt for at søyene blir fenotypisk tyngre ser ut til å være overdrevet. Men det bildet vi har nå av utviklingen, er det vanskelig å bruke det argumentet lenger for å få folket til å veie søyene.

Vi står likevel igjen med at det er variasjon i vekt mellom søyer, og forutsatt lik produksjon er ei lita søye mer lønnsom enn ei stor søye. Jeg har lyst til at vi skal se nærmere på den genetiske variasjonen i voksenvekt og sammenholde det med produktivitet. Finnes det små søyer som er produktive?

Vedtak:

- Voksenvektene vi bruker i beregninger må være tatt om vinteren (midt i drektigheten)
- Voksenvekt skal ikke gjøres til en obligatorisk registrering
- Besetningene som deltar i GS-prosjektet med genprøver av søyene oppfordres til å veie 2017-årgangen vinteren 2020.

13 Kåring

Saksbehandlere: Thor Blichfeldt og Kjell Steinar Løland

13.1 Kåringssesongen 2019

Vedtak:

Kåringssesongen skal være fra lørdag 14. september til torsdag 31. oktober.

13.2 Kåringsreglene

Det utsendte utkastet til «Regler for kåring av værlam» ble grundig gjennomgått.

Vedtak:

- Utkastet vedtas med endringer som kom fram i møtet.
- Kåringsregelverket sendes til endelig godkjenning på e-post til Avlsrådet
- Avlsrådets forslag til nye kåringsregler oversendes styret i NSG for endelig godkjenning i styremøtet 11. juni.

13.3 Dommerinstruksen

Vi har også gått gjennom dommerinstruksen og gjort noen mindre endringer. Utkastet ble grundig diskutert, især dømming av spælulla.

Vedtak:

Administrasjonen gjør ferdig et utkast til dommerinstruks 2019 som tas opp igjen på møtet i Avlsrådet i juni.

13.4 Rasespesifikke kåringsregler

Vi har 21 rasespesifikke sett med kåringsregler som hvert år oppdateres med nytt årstall og eventuelle andre endringer. I fjor var det få andre endringer.

Vi har ikke tenkt å stimulere til at raselagene endrer kåringsreglene. Men vi bør gi dem en sjanse til å komme med ønsker til endringer. Det gjelder ofte rasebeskrivelsen, bilder/tegninger, dommerveiledningen osv, ikke selve regelverket. Det er som regel overkommelig.

Vi er kjent med at følgende raselag ønsker endringer til regelverket.

- Pelssau
Laget har vedtatt kåringskravene, men rasebeskrivelsen og dommerveiledningen gjenstår.
- Gammelnorsk spælsau
Vi hadde møte med 2 representanter fra raselaget torsdag ettermiddag, før møtet i Avlsrådet. De viktigste punktene som ble diskutert, var
 - minimumskrav til høstvekt på 36 kg for å bli kåra
 - dårlige poeng for ullkvalitet

Kjell Steinar hadde spørsmål/kommentarer til flere av regelverkene, særlig om dømming av ull på de ulike spælraserne.

Vedtak:

Avlssjefen får fullmakt til å fastsette kåringsregelverket for den enkelte rasen, i samsvar med Styrets vedtatte kåringsregler og Avlsrådets vedtatte dommerinstruks. Arbeidet med regelverket skal skje i samarbeid med raselaget.

13.5 Dommeropplæring

Kjell Steinar presenterte tanker om dømninga og dommeropplæringen, spesielt når det gjelder kunnskap om ull og bruk av lupa.

Vedtak:

Dommeropplæring tas opp igjen for endelig vedtak på juni-møtet.

13.6 Krav til ullkvalitet

Spælull

Vi har tidligere vedtatt at vi skal jobbe langsiktig for å forbedre kvaliteten på spælulla, og at kåringa er det viktigste avlstiltaket som skal brukes for å framgang.

Det er mange gode spælværslam som vrakes på grunn av ullkvaliteten, og jeg lurar mange ganger på om vi legger alt for stor vekt på å forbedre ulla.

Vi mangler dokumentasjon

- Hvilke produkter brukes spælulla til, den kvite og den farga?
- Hvilken betydning har det om dekkulla er lang eller kort?
- Hvilken betydning har grove hår i bunnulla i de produktene som spælulla går til?
- Hvilken betydning har det at bunnulla er ca 1/3 av dekkulla, ikke halvparten eller mer?
- Er markedet i utlandet, eller er det norske markedet viktig og med økende etterspørsel?
- Hvilke priser oppnår Norilia/Fatland i markedet for klasse 1 spælull og klasse 2 spælull?

Crossbred ull

Så langt vi har fått med oss, er det et voksende marked innenlands for finfibret crossbred ull.

Fiberfinheten har liten betydning på kåring, for både for ullkvalitetspoenget og for sluttresultatet kåra/vraka. Ulik fiberfinhet plukkes heller ikke opp i særlig grad i avlsværdien for ullklasse (ullkvalitet).

Er finfibret ull så mye mer etterspurt, og med da med tilstrekkelig betalingsvilje, at vi bør sette i gang et avlsarbeid for finfibret ull?

Vedtak:

- Avlsrådet må ha mer bakgrunnsinformasjon om de faktiske forhold knyttet til kvalitet, etterspørsel og pris før vi eventuelt legger mer vekt på ullkvalitet i det samlede avlsarbeidet
- Administrasjonen bes beregne genetiske parametere for Norturas crossbred-klasse «Fin», slik at Avlsrådet kan ta stilling til om dette er en egenskap som vi skal ta inn i avlsarbeidet vårt.

14 Prosjektet «Genomisk seleksjon for NKS»

14.1 Status for GS-prosjektet

Saksbehandler: Jette Jakobsen

Prosjektet startet første februar 2017, og vi er nå midtveis i prosjektet. Vi har brukt tid på oppbygging av en infrastruktur for:

- Bestilling av GS-merker
- Prøvetaking i felt
- DNA-ekstraksjon
- Genotyping
- Farskapstest/enkeltgener
- Publisering på web

Dette ser ut til å fungere bra.

Genotyping av værer

Der er nå genotypet 6150 værer av rasegruppe NKS, og 1238 værer av andre raser. Av disse er 6905 genotypet på en chip med lav tetthet (LD-chip) og 828 på en chip med høy tetthet (HD-chip), og 345 dyr er genotypet på begge chipene. Tabellene nedenfor viser fordelingen på fødselsår for NKS og NKS sitt viktigste opphav dala, rygja og steigar.

Antall værer genotypet på HD-chip, fordelt på fødselsår og rase

	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009	2010-2012	2013	2014	2015	2016	Totalt
NKS	1	35	5	184	64	15	24	68	267	663
Dala	2	10	77	7	4	1	0	0	0	101
Rygja	0	4	10	10	3	2	1	1	0	31
Steigar	1	10	15	3	2	1	1	0	0	33

Antall værer genotypet på LD chip, fordelt på fødselsår og rase

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Totalt
NKS	4	49	253	1633	1766	1928	5633
Dala	0	2	0	2	0	0	4
Rygja	0	0	2	1	2	0	5
Steigar	0	0	0	2	3	0	5

Genotyping av prøveværene før paringsstart

Høsten 2018 fikk væreringene tilbud om å genotype værene rett etter kåring, slik at gentestresultatet (mutasjoner og farskapstest) forelå før paringa startet. Opplegget gikk bra, ikke minst takket være stor velvilje fra AgResearch som klarte å levere resultatene innen 2 uker etter mottaket av DNA.

Vi vil gi tilbud om genotyping så snart kåringa er gjennomført også i år.

Genotyping av søyer

For genomisk seleksjon er det viktig med en tilstrekkelig stor referansepopulasjon. Vi kommer derfor i 2019 til å genotype omkring 5000 søyer i tillegg til værene. De utvalgte søyene er alle født i ring i 2017 og med forventet lamming i 2019. Besetningene de står i har gode fenotypiske registreringer, bruker semin og har et rimelig genetisk nivå. Vi genotyper minst 10 og maksimum 30 søyer i hver besetning med den begrunnelse å ha en viss besetningsstørrelse på de utvalgte besetningene og samtidig spre genotypingen på mange besetninger.

Vi inviterte de 278 besetningene som klarte kvalitetskravene over, til å delta i gentesting av søyene. 238 svarte ja takk til å delta. Hvis alle tar prøver som planlagt, vil vi få prøver av 5000-5500 søyer, godt over de 4000 som er budsjettert i prosjektet. Referansegruppa kan aldri bli for stor, så det tar vi oss råd til.

Vi åpnet for merkebestilling 4. mars, og produsentene kan postlegge uttatte vevsprøver frem til og med 31. mai. AgResearch vil forsøke å genotype så mange som mulig av disse søyene innen slutten av juni.

Imputering

En SNP (SNP uttales snipp) er et punkt på genomet som viser variasjon. Vi bruker i vår gentesting en chip med 7 320 SNP'er. Dette er hva vi kaller en LD-chip (Low Density). Alternativet var å bruke en chip med ca 50 000 SNP'er, eller en HD-chip (High Density) med 606 000 SNP'er.

En gentest kan fortelle oss mer om arveanleggene hos dyret jo flere SNP'er den har, men med avtagende utbytte av økende antall SNP'er. Økt informasjon fra gentesten skulle tilsi at vi bruker en HD-chip i genomisk seleksjon.

Prisen for genotyping på chipen med lav tetthet (LD) er cirka en tredjedel av prisen for genotyping på chipen med høy tetthet (HD). Med et gitt budsjett kan vi dermed genotype mange flere dyr hvis vi benytter LD-chipen, men med en lavere presisjon.

Det finnes dataprogrammer som lager en prediksjon (imputering) mellom de to chipene for å løfte presisjonen hos dyra som er gentestet på en LD-chip opp mot HD-kvalitet. Det har dessverre vist seg at denne prediksjonen ikke fungerer så bra som vi hadde håpet.

Genprøvene vi tar fra nå av og framover vil bli analysert på en nylaget chip med en tetthet på 17 000 SNP'er. Dette er fortsatt en LD-chip, men vi håper (og tror) på bedre prediksjoner med den nye chipen. På grunn av konkurransen mellom chip-leverandørene vil den nye LD-chipen koste marginalt mer enn den gamle LD-chipen.

Felles referansepopulasjon med New Zealand?

Hvis to genotypede sauepopulasjoner er nært i slekt med hverandre, kan man kanskje ha nytte av å dele avlsinformasjon. Vi har fått kontakt med to unge forskere ved Purdue Universitetet i USA, som ser på sammenhengen mellom de genotypede norske værene og genotypede dyr i New Zealand.

Det har ikke vært import/eksport av sæd eller dyr mellom Norge og New Zealand som er brukt i NKS-avl, men texel-embryo ble importert fra New Zealand til Nor-X rundt år 2000.

I New Zealand har far-linjer blitt laget ved innkryssning av flere av de samme engelske rasene som danner grunnlaget for dagens NKS i Norge. Innkryssning av engelske raser har i hovedsak skjedd for 100-200 år siden, og det er godt mulig at dette er for lenge siden for formålet omkring en felles referansepopulasjon. Foreløpige resultater viser at det er et visst slektskap mellom rasene.

Indeksberegninger med genomisk informasjon

Vi har prøvekjørt slaktekjøringen fra H5-2018 med genomisk slektskap i tillegg til det vanlige slektskapet. Det snurrer rundt – men mer enn det kan vi ikke uttale oss om på nåværende tidspunkt. Når de genotypede søyene inkluderes i referansepopulasjonen, vil vi gå i gang med validering av vår nye indeksmodell som inkluderer genomisk informasjon.

Vedtak:

Informasjonen om GS-prosjektet tas til orientering.

14.2 Konsekvenser for eier ved genotyping av søyene

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Under møtet kom det spørsmål om hvilke konsekvenser genotypingsresultatet av søyene i prosjektet kan få for ringmedlemmet.

Vedtak:

- Funn av uønskede mutasjoner er til orientering til eier av søya. NSG pålegger ikke slakting slik vi gjør med prøveværs kandidater, eller med værer eid av ringen.
- Hvis far er feil, retter NSG det i Sauekontrollen. Det må vi gjøre for å kunne beregne mest mulig korrekte avlsverdier for dyra som er med i prosjektet.

14.3 Organisering av avlsarbeidet med genomisk seleksjon

Saken ble meldt som eventuelt-sak.

Thor la fram en skisse til opplegg som ble diskutert uten å trekke noen konklusjoner.

Skissen ble videreutviklet og presentert på møte med væreringene i Rogaland 20. mars og Værholdet sør (ringene i gamle Nord-Trøndelag utenom Namdal) 1. april.

Saken tas opp igjen på juni-møtet i Avlsrådet.

15 Vektlegging av egenskapene i O-indeksen

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Vi har nå kjørt med lammetall og fødselsvekt som optimumsegenskap i 2 år, i 2017 og 2018. Vektleggingen av enkeltegenskapene har også vært den samme i disse to årene. Vi bør derfor begynne så vidt å se hvordan dette vil påvirke avlsframgangen.

Avlsframgangen vi oppnår kan du studere på www.saueavl.nsg.no > Avlsframgang > Faktiske enheter

Avlsverdiene er fra 2018-H5, og utvalget av dyr er avkomsgranskede værer med offisiell indeks i den enkelte årgangen. Siste årgang er 2017, så her kan vi egentlig ikke forvente å se store endringer i en egenskap som fødselsvekt. Når det er sagt, så ser det ut til at økningen i «Fødselsvekt» (direkte-effekten) har flatet ut for NKS, mens «Fødselsvekt_morsevne» (maternal-effekten) fortsatt stiger. Det er ikke så rart, da vi har en positiv genetiske korrelasjon mellom «Fødselsvekt_morsevne» og «Vårvekt_morsevne» og «Slaktevekt_morsevne». Vi har stor vektlegging på morsevne i O-indeksen og får god framgang, og dette drar med seg «Fødselsvekt_morsevne» oppover.

Mitt råd til Avlsrådet er at vi bør være tålmodige og se på effekten av dagens vektlegging og dagens optimumsegenskaper over noe lenger tid før vi gjør større endringer.

«Spenestørrelse» er neste egenskap som ligger i løypa for å bli tatt inn i indeksberegningene. Ut fra status for egenskapen etter behandling i sak 11.1/2019 i dette møte, kan egenskapen ikke inkluderes i O-indeksen i avlsåret 2019/20.

15.1 NKS

NKS	2018		2019	
	Vekt	Optimum	Vekt	Optimum
Fødselsvekt (direkte)	5 %	100	5 %	100
Slaktevekt (direkte)	20 %		20 %	
Slakteklasse	16 %		16 %	
Fettgruppe	10 %		10 %	
Fødselsvekt_morsevne	2 %	110	2 %	110
Vårvekt_morsevne	14 %		14 %	
Slaktevekt_morsevne	22 %		22 %	
Lammetall	6 %	110	6 %	110
Ullvekt	3 %		3 %	
Ullklasse	2 %		2 %	
Sum	100 %		100 %	

Vedtak:

Avlsavdelingens forslag er samme vektlegging i 2019 som i 2018.
 Dette sendes på høring i ringene og endelig vedtak gjøres i junimøtet.

15.2 Spælsau

Spælsau	2018		2019	
	Vekt	Optimum	Vekt	Optimum
Fødselsvekt (direkte)	5 %	100	5 %	100
Slaktevekt (direkte)	15 %		15 %	
Slakteklasse	19 %		19 %	
Fettgruppe	8 %		8 %	
Fødselsvekt_morsevne	5 %	110	5 %	110
Vårvekt_morsevne	19 %		19 %	
Slaktevekt_morsevne	12 %		12 %	
Lammetall	9 %	120	9 %	120
Ullvekt	2 %		2 %	
Ullklasse	6 %		6 %	
Sum	100 %		100 %	

Vedtak:

Avlsavdelingens forslag er samme vektlegging i 2019 som i 2018.
 Dette sendes på høring i ringene og endelig vedtak gjøres i junimøtet.

15.3 Sjeviot

Sjeviot	2018		2019	
	Vekt	Optimum	Vekt	Optimum
Fødselsvekt (direkte)	5 %	100	5 %	100
Slaktevekt (direkte)	20 %		20 %	
Slakteklasse	19 %		19 %	
Fettgruppe	11 %		11 %	
Fødselsvekt_morsevne	2 %	110	2 %	110
Vårvekt_morsevne	18 %		18 %	
Slaktevekt_morsevne	16 %		16 %	
Lammetall	6 %	110	6 %	110
Ullvekt	3 %		3 %	
Ullklasse	0 %		0 %	
Sum	100 %		100 %	

Vedtak:

Avlsavdelingens forslag er samme vektlegging i 2019 som i 2018. Dette sendes på høring til Sjeviotringens avlsutvalg og endelig vedtak gjøres i junimøtet.

15.4 Pelssau

Norsk Pelssaulag har jobbet grundig med egenskaper og vektlegging, på årsmøtet i laget og i et etterfølgende styremøte. De viktigste konklusjonene er:

- Fordelingen i vektlegging mellom pelsegenskapene og de andre egenskapene i O-indeksen skal fortsatt være 30 % / 70 %.
- Laget ønsker å legge større vekt på slakteklasse, slik at produsentene får flest mulig lam med lammetilskudd (O+ eller bedre).
- Pelsegenskapene: Pelsegenskapene ved kåring ble gjennomgått og endret.
 - Det er nå i alt 7 pelsegenskaper. Noen av dem blir optimumsegenskaper.
 - Fire av egenskapene *skal* bedømmes ved flokkdømming.
 - Fargenyanse
 - Fargepoeng
 - Lokkform
 - Lokkpoeng
 - Fem av egenskapene er vektlagt i O-indeksen, de 4 over samt Pelshårspoeng/Pelsavvikspoeng
Pelshårspoenget har høy genetisk korrelasjon til Lokkpoenget, og ved manglende registrering av Pelshårspoeng vil avlsverdien stø seg mye på Lokkpoenget

Pelssaulaget sitt forslag er vist i tabellen nedenfor, i kolonnen for 2019.

Pelssau	2018		2019	
	Vekt	Optimum	Vekt	Optimum
Fødselsvekt (direkte)	0 %	100	0 %	100
Slaktevekt (direkte)	20 %		10 %	
Slakteklasse	20 %		35 %	
Fettgruppe	0 %		0 %	
Fødselsvekt_morsevne	0 %	110	0 %	110
Vårvekt_morsevne	14 %		10 %	
Slaktevekt_morsevne	10 %		10 %	
Lammetall	6 %	110	5 %	100
<i>Pelsegenskaper</i>				
Fargenyanse (høy indeks=mørk farge)			3 %	95
Fargepoeng	5 %		5 %	
Lokkform (høy indeks=stor lokk)			5 %	120
Lokkpoeng	15 %		12 %	
Pelshårspoeng/Pelsavvikspoeng	10 %		5 %	
Tetthet (høy indeks=glissen; Omvendt skala)			0 %	120
Glanspoeng (ny egenskap)			0 %	
Sum	100 %		100 %	

Vedtak:

Avlsrådet godkjenner Pelssaulaget sitt forslag til vektleggingen 2019.

16 Satsing på klima og bærekraft i NSG

Saksbehandlere: Jette Jakobsen og Thor Blichfeldt

16.1 SMARTER-prosjektet

Vi orienterte i juni 2018 om at NSG er partner i et stort internasjonalt forskningsprosjekt på småfe, med kortnavnet SMARTER («SMAll RuminanTs breeding for Efficiency and Resilience»). Se sak 32.4/2018.

Målet med prosjektet er å kartlegge nye avsegenskaper i småfeholdet, og i tillegg forbedre beregningsmetodene som anvendes i avlsarbeidet for sau og geit.

NSGs involvering i prosjektet

SMARTER er et fire-års prosjekt finansiert av EU med et totalt budsjett på 7 mill EURO. Prosjektet har totalt ti arbeidspakker, og NSG er direkte involvert i to av dem. Den ene arbeidspakken er om effektivitet, og den andre om formidling av resultater til næringa.

I arbeidspakken om effektivitet planlegger NSG å måle og analysere utslipp av CO₂ og metan fra ca 3000 NKS for å undersøke om det er arvelig variasjon i utslippet av metan.

Informasjon om metanutslipp på sau antar vi dessuten bli svært nyttig i den norske klimadebatt da metanutslippet fra småfe på nåværende tidspunkt er basert på utenlandske målinger under andre produksjonsforhold og med andre raser.

PAC-utstyr

Måleutstyret vil være 12 kamre montert på en bilhenger (PAC-utstyr). Utstyret vil bli kjøpt inn gjennom prosjektstøtten vi får i SMARTER, men det er ikke fullfinansiert.

Målingene i SMARTER gir langt fra full utnyttelse av utstyret, og det vil derfor bli brukt i andre forsøk. Disse prosjektene er så langt bare på søknadsstadiet og krever at vi får forskningsstøtte for å gjennomføre dem.

Vi er i prosess med å bestille utstyret. Det er lang leveringstid, og det vil komme til landet først i slutten av 2019.

Samarbeide med New Zealand om metanmålinger

AgResearch i New Zealand har erfaring med måling av CO₂ og metan på sau ved bruk av PAC-utstyr, og vi kommer til å samarbeide med dem i oppstarten av prosjektet.

Annen nytte av deltagelse i SMARTER

Selv om NSG bare deltar aktivt i to av arbeidspakkene, forventer vi stor nytte ved deltagelsen i prosjektet i form av kunnskap om arbeidet i de øvrige arbeidspakkene. Det vil ta en stund å framskaffe de første resultatene i prosjektet. Når det foreligger resultater av relevans for norske småfeholdere, vil vi informere om prosjektet.

Oppstartsmøte for SMARTER-prosjektet

7.-8. november 2018 deltok 85 personer fra 14 land i oppstartsmøtet for SMARTER-prosjektet i Toulouse i Frankrike. Jette var vår representant.

16.2 PAC metodestudium

Vi kjøper PAC-utstyr i SMARTER-prosjektet. Fra New Zealand har vi dokumentasjon som viser at 2 gangers måling i 45-60 minutter med minst 2 ukers mellomrom, gir tilstrekkelig nøyaktighet til å rangere dyr med hensyn til metanutslipp og å beregne avlsverdier for egenskapen.

Vi har god tro på at utstyret kan brukes til å måle faktisk utslipp fra enkeltdyr, slik at disse målingene kan inngå i regnestykket for totalt utslipp fra næringa. For å dokumentere dette, har vi behov for et

metodestudium som gir informasjon om variasjon i utslipp. Det kan være variasjon gjennom døgnet, variasjon med økende alder/vekt for lam, variasjon gjennom produksjonssyklusen som søye osv.

Når dette er klarlagt, kan vi se på andre årsaker til variasjon som rase, fôrslag, fôr kvalitet, fôrstyrke, beiteforhold osv.

Planen er å søke om støtte til et 2-årig metodeprosjekt i september i år, Dette vil da være et IPN-prosjekt som kan gi 50 % støtte. Vi vil samarbeide med Senter for husdyrforskning, NMBU, og antakelig med NIBIO/Tjøtta. Prosjektet vil omfatte både sau og geit.

16.3 ERA-GAS søknad

Siste dag i januar ble det sendt inn en prosjektsøknad om fôropptak og metanutslipp på sau. Dette er et internasjonalt prosjekt med partnere fra Irland, Storbritannia, Frankrike, Uruguay og Norge. Den norske partneren i dette prosjektet er NMBU. NSG har deltatt i planlegging av forsøksoppsettet for den norske delen av prosjektet.

Hvis prosjektet får finansiering vil forsøkene bli gjennomført på Senter for Husdyrforskning ved NMBU, og NSG vil leie ut PAC-utstyr til prosjektet.

Målet er å undersøke om det er forskjell i metanutslipp mellom raser som er fôret med samme fôr, og videre om det er forskjell i metanutslipp mellom dyr innen rase fôret med silo (gress) av ulike kvalitet.

Dette er et tre-års prosjekt, og for den norske delen er det søkt om 4 mill NOK i støtte. NMBU får svar på søknaden i midten av juni.

16.4 Klimakalkulator for Sau

En klimakalkulator er et dataprogram som kan beregne klimagassutslipp for enkelte gårdsbruk basert på informasjon om antall dyr, rase, lammetall, slaktevekt, fôring, gjødsling etc. Det er utviklet liknende kalkulatorer for mjølkeku og ammeku, og modellen for sau vil kunne anvende deler av modellen for ammeku.

NMBU (ved Laila Aass og Bente Åby) søkte i september 2018 Forskningsrådet om midler til å utvikle en klimakalkulator for sau, og fikk positiv tilbakemelding rett før jul. Prosjektet er et såkalt KPN-prosjekt med 80% finansiering fra Forskningsrådet og 20% finansiering fra næringspartnere. Norilia, Nortura, Animalia, Opplysningskontoret for egg og kjøtt, Landbrukets Klimaselskap og NSG er med som næringspartner. NSG skal bidra med 150 timer i prosjektgruppa.

Prosjektet har et budsjett på 3,76 mill kr, og er et tre-års prosjekt med oppstart 01.04.2019.

16.5 Klimarådgiver/-forsker

Styret i NSG har vedtatt å ansette en klimarådgiver/klimaforsker i NSG for en periode på 3 år. Denne personen vil ikke belaste avlsbudsjettet.

Personen vil jobbe med forsøk/forskning i SMARTER-prosjektet og andre klimaprojekter som vi forhåpentligvis får noen av.

Andre oppgaver for klimarådgiveren vil være å

- spre kunnskap om klimaspørsmål i NSG
- samarbeide med de andre organisasjonene i landbruket
- forsvare småfeholdets interesser i den politiske debatten

17 Kjøreplan for indeksskjøringene i 2019

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Kjøring	Slaktefrist Tirsdag	Sauekontrollfrist Mandag	Offentliggjøring Torsdag
Sommer-1f (S1f)		17. juni	20. juni
Sommer-1 (S1)		22. juli	25. juli
Sommer-2f (S2f)		19. august	22. august
Sommer-2 (S2)		26. august	29. august
Sommer-3f (S3f)		2. september	5. september
Sommer-3 (S3)		9. september	12. september
Høst-1f (H1f)	10. september	16. september	19. september
Høst-1 (H1)	17. september	23. september	26. september
Høst-2f (H2f)	24. september	30. september	3. oktober
Høst-2 (H2)	1. oktober	7. oktober	10. oktober
Høst-3f (H3f)	8. oktober	14. oktober	17. oktober
Høst-3 (H3)	15. oktober	21. oktober	24. oktober
Høst-4f (H4f)	22. oktober	28. oktober	31. oktober
Høst-4 (H4)	29. oktober	4. november	7. november
Høst-5f (H5f)	5. november	11. november	14. november
Høst-5 (H5)	3. desember	9. desember	12. desember

- Vår opplysningene (lamming, fødselsvekt og vårvekt) skal være innrapportert til S1-indeksen.
- Årets slakt inkluderes fra og med H1f-indeksen.

Dato-, alders- og vektgrenser for at registreringer om et lam blir inkludert i indeksberegningene

Datogrenser	
- Fødselsdato	16. mars – 10. juni
- Høstveiedato	1. august – 20. oktober
- Slaktedato	1. august – 30. november
Aldersgrenser	
- Fødselsvekt (<i>obligatorisk</i>)	0 - 1 dager
- Vårvekt	15 - 70 dager
- Høstvekt (<i>obligatorisk</i>)	90 - 180 dager
- Slaktevekt	90 - 210 dager
Slaktevektgrenser	
- NKS	13,0 – 35,0 kg
- Spæl, Sjeviot og Pels	12,0 – 32,0 kg
Ullfellgrenser	
- Slaktedato	16. august – 31. oktober

Vedtak:

Planen for indeksskjøringene godkjennes.

18 Orientering om FoU-oppgavene

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Vi gikk ganske grundig gjennom forsknings- og utviklingsoppgavene på møtene i mars og i juni 2018. Det er få av dem som kan kvitteres ut som avsluttet.

Mange av FoU-oppgavene som er under arbeid, er omhandlet i andre saker i dette møtet.

- GS-prosjektet på sau Sak 13
- Klimasatsingen Sak 16
- Mastitt Sak 10
- Holdbarhet Sak 9
- Jur- og speneform Sak 11
- Voksenvekt Sak 12

På møtet ga vi en kort muntlig gjennomgang av status for andre FoU-oppgaver:

- Gult-fett-mutasjon på spæl Inger Anne
- Innrullet øyelokk Inger Anne
- Anlegg for horn Inger Anne
- Alveld Inger Anne
- Spisekvalitet Thor

Vedtak:

Informasjonen om FoU-oppgavene tas til orientering.

19 Regnskap, budsjett og personell

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Jeg tok en rask gjennomgang av personellsituasjonen i avlsavdelingen, regnskapet 2018 og budsjettet for 2019.

Vedtak:

Tatt til orientering.

20 Neste møte i Avlsrådet 12.-13. juni 2019

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Det tradisjonelle junimøtet var egentlig tenkt som et ett-dagsmøte, men ble utvidet til et todags-møte.

Garder kurs- og konferansesenter onsdag 12. juni kl 11:30 - torsdag 13. juni kl 16:00.

Til dette møtet har vi tenkt å gi ringene og avlsutvalgene i fylkene mulighet for å uttale seg om sakene, og å overbringe innspillene til Avlssjefen og til sin regionrepresentant. Vi planlegger å sende ut sakspapirene tirsdag 28. mai.

Vedtak:

Tatt til orientering.

21 Eventuelt

21.1 Import av levende sau til Rogaland

Torill Undheim informerte om at det kommer/har kommet levende dyr av rasen Valais Blacknose til Jæren. Besetningen ligger midt i området hvor det er en værering. Ringen, og andre, er bekymret for smittsomme sykdommer som måtte følge importdyra, og som kan representere en fare for saueholdet.

Avlsrådet oppfordret Torill til å skaffe mer konkret informasjon, og så ta saken opp i Rogaland Sau og Geit og/eller styret i Norsk Sau og Geit.

21.2 Opptak av nye medlemmer i ring

Saken ble drøftet i møtet.

Kjell Steinar og Thor sendte den 20. mars ut følgende e-post som oppsummerer de nye rutinene.

Hei, tillitsvalgte i væreringene
Kopi: Avlsrådet for sau i NSG

Den nye dyrehelseforskriften som ble gjort gjeldende fra 1. juli 2018, har ikke egne bestemmelser for væreringene.

NSG har nå det formelle ansvaret for væreringene. Vi har laget en instruks som væreringene skal følge når de ønsker å ta opp nye medlemmer. Instruksen finner du nedenfor.

Ta gjerne kontakt med Kjell Steinar på telefon 975 25 389 for å snakke om saken, og send så en skriftlig søknad til saueavl@nsg.no med opplysningene som Kjell Steinar ber om.

Hilsen
Thor Blichfeldt og Kjell Steinar Løland

OPPTAK AV NYE MEDLEMMER I VÆRERINGEN

Hva bør ringen tenke gjennom?

Ringens styre må tenke nøye gjennom om besetningen som ønsker å bli med i ringen, vil styrke ringarbeidet:

- Geografisk avstand til de andre medlemmene i ringen/avdelingen
 - o Praktiske forhold med flytting av værene
 - o Smittebeskyttelse ved kontakt med andre områder enn de som er involvert i dag
- Størrelsen på besetningen
 - o Bør ha minst 25 lamminger i året for sikker granskning og effektiv bruk av ringens værer
- Avlsnivået i besetningen
 - o Bør ikke være for lavt, for da tar det lang tid før det nye medlemmet kan bidra med prøvevæver inn til ringen.
- Vilje og evne til å registrere alle registreringer som gjelder for ringmedlemmene
- Forståelse for nødvendigheten av god smittebeskyttelse

Ringens styre må ta stilling til om nye medlemmer skal betale inn til ringens kapital, og om prøvetaking knyttet til opptaket skal dekkes av ringen eller det nye medlemmet.

NSG vil fra og med avlsåret 2018/19 gi kr 5000,- i tilskudd til en ring som tar opp et nytt medlem. Dette forutsetter at besetningen/ringen har hatt utgifter til prøvetaking (fotråte og/eller mædi), og refunderes når det nye medlemmet har blitt fullverdig medlem av ringen.

Retningslinjer for opptak av nye medlemmer i væreringen

Opptak av nye medlemmer skjer før det nye avlsåret starter. Melding må sendes til NSG seinest 1. september.

Et nytt medlem må oppfylle følgende krav for å bli tatt opp som medlem:

1. Bli oppført som rekrutteringsbesetning året før opptak som fullverdig medlem i ringen.
 - a. Rekrutteringsbesetningen får tilgang til sæden som er forbeholdt ringene
 - b. Rekrutteringsbesetningen kan ikke delta i sirkulering av ringen/avdelingens værer
 - c. Rekrutteringsbesetningen må føre Sauekontrollen som forutsatt for et ringmedlem
 - d. Rekrutteringsbesetningen må registrere alle obligatoriske registreringer for ringmedlemmer
2. Helsestatus
 - a. Det nye medlemmet må de siste 18 månedene før opptak i ringen ikke ha tatt inn sauer/værer av noen rase annet enn fra medlemmene i ringen/avdelingen som besetningen skal inn i
 - b. Før opptak i ringen må det nye medlemmet være i TSE-klasse 3. Mattilsynet må bekrefte at besetningen har meldt fra om selvdøde og avlivede dyr slik at TSE-statusen vil bli opprettholdt ved et eventuelt tilsyn fra Mattilsynet.
 - c. Høsten det nye medlemmet skal tas opp som fullverdig medlem, må besetningen ta mædiprøve av flokken (maks 40 søyer)
 - d. I Mattilsynets region 3 (Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland og Sveio og Etne i Hordaland) må flokken til det nye medlemmet sjekkes for fotråte (snuing og prøvetaking) høsten før opptak i ringen som fullverdig medlem

For avlsåret 2019/20 utsettes fristen for å melde nye medlemmer til 15. april 2019. Besetningen vil da bli oppført som rekrutteringsbesetning 2018/19.
